

№ 2037 *

II.
Jurisprud.
78. a.

00
7

Hoc Volumine continentur.

- 1) Gundling de Feudis Vexilli.
- 2) ———, de Efficientia metus.
- 3) ———, de Emptione Rerum.
- 4) ———, An nobilitet Venter?
- 5) ———, de Jure Imperii in M. Ducatum Etruriae.
- 6) ———, de Renunciatione hereditatum filiarum illustrium.
- 7) ———, de causa et origine unionis Electoralis.
- 8) ———, de voluntaribus in libro Schilteri Jus Feudale.

Beutel, Johann Jacob: [Resp.]

D. NICOLAI HIERONYMI
GUNDLINGII,

IURISCONSULTI CELEBERRIMI,

QVAESTIO IURIDICA,

AN

NOBILITET
VENTER?

VVLGO

Vom Runcel = Schleyer=
und

Weiber = Adel.

N° 2040 *

EDITIO NOVISSIMA.

HALAE MAGDEB. SVMTV HENDELIANO, 1734.

D. NICOLAUS HIERONYMI

AVNDIANGI
LIBRARIUS VITAE GRACIAE
QUESTUSO VINDICIA

NORILLTET

VENTILERS

Summa medicinae

liber primus

IN VINDOBONA

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

PROOEMIUM.

§. I. II. III. IV. *Thema, methodum, definitionem veteris & nobilitatis continet.*

C A P. I.

DE NOBILITATE ROMANORVM.

§. I. §. II. *Apud Romanos nobilitas stirpis distinguenda est a nobilitate honorum.* §. III. *Romulus patres, seu patricios instituit.* §. IV. *Cur dicti patricii? Patricii maiorum minorumue gentium.* §. V. *Claritas & antiquitas generis differabant.* §. VI. *Plebeia familiae admissae ad honores: unde nobilitatis noua facies.* §. VII. *Nobilis unde? Quinam gesti Magistratus nobilitatem pepererint?* §. VIII. *Homines veteres, & noui.*

noui. Nobilitas maior, minorue. §. IX. Stirpe antiqua ortos Romani non etiam appellabant nobiles. §. X. Quamuis auctores classici non semper loquantur accurate. Quid patriciæ gentis nobilis? §. XI. Ordo equestris: eius dignitas. Equitum differentia. Equites splendidi, magni. §. XII. Plebis definitio ab Arceo Capitone structa defensa ac a liberata Lipsii obiectionibus. Varia de Romana nobilitate & equestri ordine distinctus, atque vulgo sit, proposita. §. XIII. Ex exemplis illustrata. §. XIV. Disquisitio de adscititia Romanorum nobilitate. §. XV. Nobilitas imaginum, seu honorum neque lege neque senatus consulto, neque rescripto poterat acquiri. §. XVI. Quid sit apud Ciceronem beneficio Quiritium imagines familiæ consequi? §. XVII. Nobilitas stirpis privilegio sæpe dabatur. §. XVIII. Etiam feminis nobilitatis iura. §. XIX. Patricia dignitas collata Theodoræ Augustæ. §. XX. Quin Imperatores abiectissimis feminis interdum nobilitatis ornamenta permittebant. §. XXI. Explicatur lex 4. ff. de iure aureorum annulorum. Annulus non semper erat insigne nobilitatis. παραοξέματα in explicatione huius legis Virorum doctorum Pancirollus laudatur.

C A P. II.

DE

NOBILITATE GERMANORVM.

§. I. Germanorum ordinis Nobilitatis. Quid sit Tacito princeps? §. II. Saxonum ordinis non differunt ab ordinibus, quos signat Tacitus. Hertii dissensus. §. III. Lassi apud Nitbardum quid? vocabuli huius etymologia. Varia de vocibus: Laudemium, Loß, Lot, Losung. §. IV. Lasse serviles. Nitbardus, Eginbardus, Adamus Bremensis conspirant cum Tacito, neque
hic

hic contrarius est illis. De Francorum nobilium ordinibus. H. Valesii & Hertii opinio sub examen reuocata. Illustris Thomafius defensus. §. V. Domini, Drudi, Barones ordine ab ingenuis & caballariis diuersi. Druthin. Drotbning. §. VI. Quod testimoniis probatur. Farones, Barones quid? §. VII. Vertotus laudatur. §. VIII. Nobilitas imaginum Francis Germanisque incognita. §. IX. Ad munera regni publica domini perueniebant: ingenui seruitiis bellicis destinabantur: uniuersi interea milites. §. X. Sacerdotum nobilitas. §. XI. Cur nobiles delicti? Pontificis Romani insidia. §. XII. Qua ratione iis obuiam itum? Difficultas probandi auos proauosque. §. XIII. Langobardorum nobilitas minus tersa. §. XIV. Vasallorum ordines apud Langobardos explicati noua ratione. §. XV. Nobilitatis Germanicæ purioris decrementum, eiusque caussa. §. XVI. Cautiones veterum nobilium contra nouos. §. XVII. Diplomatica nobilitas.

C A P. III.

COMPARATIO ROMANI GERMANICIQUE IVRIS RESPECTU NOBILITATIS MATERNÆ, SEU QUÆ EST A VENTRE.

§. I. Comparatio generalis nobilitatis Romanæ & Germanicæ. §. II. Romani cauebant in aristocratia, nec promiscua patriciis plebeiisque forent matrimonia. Hinc femina, quæ enupsit, omnem dignitatem amittebat. §. III. Canuleius Tribunus plebis contraria rogatione tollebat legem Decem virorum. Unde varia de nobilitate quæstiones enata. §. IV. Hinc patriciæ viris plebeiis nuptiæ non amplius amittebant dignitatem; sed

in super participes fiebant splendoris maritalis. Ara pudicitiae plebeiae & patriciae. §. V. Cur de materna genere gloriarentur Romani? §. VI. Confutatur eorum error, qui Romae matrem nobilitasse genus sibi persuadent. §. VII. Vera causa, quare a Viris feminae Romanae acciperent nobilitatem, eiusque insignia. Domus mariti. Deductio in domum. Scaevola l. 66. ff. de donat. inter V. & U. explicatus. §. VIII. Unde Senatorum filiae & uxores clarissimae effectae? §. IX. Quomodo itidem hunc titulum honoremque perdiderint? §. X. Imperatorum in ferendis legibus de inaequalibus nuptiis inconstantia. §. X. Confusio doctorum nobilitatem & ingenuitatem miscentium. §. XI. Num soli Senatores clarissimi? Locus Aelii Lampridii expositus. §. XII. An equiti nupta manserit clarissima? Marcialis epigramma XVII. lib. V. Cistifer quid? §. XIII. Denubentes restituta nonnunquam in integrum. §. XIV. XV. XVI. XVII. Feminarum Iliensum, Delphensum, Ponticarum privilegia male ad maternam nobilitatem probandam accommodantur: quod copiosus ostenditur. Honores municipiorum etiam a Senatoribus Romanis retenti. Lex 23. ff. ad Municipalem in luce constituta. §. XVIII. Bartoli & Iasonis error de nobilitate mulierum marito imputanda. Uxores Romanae non sunt cognominatae a maritis. Th. Reinesii hallucinatio. §. XIX. Ulpiani fragmentum de filiis naturalibus matrem sequentibus. §. XX. Parris in connubio praerogativa variis ex causis. §. XXI. In quo naturales liberi sequerentur matrem? Guilielmus Douiatius laudatus. Liberi naturales diu neglecti in Romanorum legibus. Eorum appellatio $\pi\omicron\lambda\omicron\sigma\mu\omicron\varsigma$. §. XXII. Ostensum, Ulpianum non loqui de nobilitate sed libertate, ac ingenuitate; non de civilibus, sed naturalibus. §. XXIII. Nobilitas ad aduentitia & civilia, non naturalia pertinet, Franciscus

ciscus Amoya laudatus. §. XXIV. Contrariam opinionem Sanchius ruetur: qui confutatur copiose. Inconcinna sententia, feminam nobilem extra matrimonium gignere nobilem. Potius talis femina apud Romanos maculosa fiebat: stuprum in femina nobili punitum. Ea non potuit esse concubina. §. XXV. Etiam patriciæ impudicæ infames fiebant, Ciceronis locus lib. III. de Natura Deorum cap. 18. de DEa DEum generante expositus. Odium Iustiniani in nobis spuriosque personarum illustrium. Spuriū nec agnationem, nec cognationem habebant. Observatio singularis de patriciis a plebeio adoptatis; & feminis patriciis propudiose viventibus. §. XXVI. Etiam liberi ab utroque parente nobili extra matrimonium generati sunt ἀνάτορες. Nec legitimi fiebant nobiles. §. XXVII. Sed potest tamen lege civili stabiliri, ut ob maternum genus nobiles fiant liberi. Origo opinionis contrariæ. §. XXVIII. Germani paria voluerunt esse coniugia. Saxonum acerbitas ab Eginbarto animaduersa. Saxonum Respublica olim fere aristocratica. §. XXIX. Franci ingenuas mulieres seruis se iungentes seruituti addicebant. §. XXX. Allemanni prolem Longobardi & Burgundi Saxonum seueritatem imitabantur. Quare confutantur negantes, nobilitatem stirpis, qualis Germanorum erat, posse extingui. §. XXXI. Matrimonia Germanorum seuera. Vxor ad maritum tota se componebat: ab eo omnia habebat, expectabatque. §. XXXII. Campanarum mulierum in Francia priuilegium non probat, ventrem nobilitare. Quando inualuisse credatur? §. XXXIII. In reliqua Gallia aliud obtinet: immo Campanorum priuilegium non amplius in usu est. §. XXXIV. Præsumpta opinio de Germanorum vera & naturali nobilitate clare refellitur. §. XXXV. §. XXXVI. Distinctio inter nobilitatem & splendorem nobilitatis denudatur.

rum. §. XXXVII. Naturalis nobilitas est incomprehensibilis. Iureconsultorum quorundam error logicus insignis. §. XXXVIII. Opinio Doctorum de nobilitate stirpis permanente & indelebili inepta, simul ac ridicula. §. XXXIX. Eorum repugnantie. §. XL. Maternum genus etiam Germani in nobilitate respiciunt. §. XLI. Quare hoc fiat, factumque sit? §. XLII. Negatur de cetero, maternum genus dimidium nobilitatis efficere. §. XLIII. XLIV. Quamuis paterna stirps inde aliquid laudis & gloria accipiat. Quod exemplis declaratur. §. XLV. Contra dicentes pragmaticos insectantur sine causa; cum ipsis nullo modo faueat usus. §. XLVI. Vxor plebeii mariti conditionem in Germania sequitur; nobilitatemque amittit: ergo plebeios generat, non nobiles. §. XLVII. Nobilis femina spurii viles sunt. Regum filii naturales aliquid præcipui habent. Vera illius rei causa. §. XLVIII. Vtrumque copiosius demonstratur. Spurii in feudis reiecti, & regni publicis muneribus §. XLIX. etiam in feudis femineis atque hereditariis. Occultari. Quare secunda Maximiliani I. nuptiæ displicuerint Electoribus aliisque. §. L. Num Christus à matre nobilitatem adeptus sit? Exploditur huius argumenti applicatio. Quamobrem feminarum in Iudaeorum genealogiis mentio fiat? §. LI. Num imminuatur nobilitas feminae Principis Comiti & Reginae Principi nubentis? §. LII. Quod distinctius explicatur. Principum ordo vtrum sit distinctus ab ordine Dominorum? quod negatur, hincque variae quaestiones deciduntur. §. LIII. Et imprimis ostenditur, non amittere, aut imminuere tales feminas nobilitatem suam, quam diu alicui nubunt sui ordini. §. LIV. Quod secus, si iungantur Equiti. §. LV. An mulier equestris generis doctori, aut noua nobilitato, aut Ministro in auctoritate constituto sociata denubet?

PRO-

PROOEMIUM.

§. I.

Oli existimes, nos de nobilitate in genere multa conuasaturos: deinde de ventre & ratione, ob quam hoc vocabulo simus vsi, dicturos plura. Est quidem methodus hæc admodum frequens, sed, nostro iudicio, nimis proletaria, &, quia alienis locum relinquit, ab ineptia haud procul remota.

§. II.

Tu dic, aut dictum tibi puta, nobilitare nobis sonare, aliquem participem nobilitatis efficere, & ventrem significare mulierem stilo Iureconsultorum.

A

§. III.

§. III.

Nobilitas vero eminentiam ac prærogati-
uam personalem innuit in ciuitate, quam pro-
pterea non definimus absolute, quia pro arbi-
trio sæpe diuitiis, sæpe fortitudini, raro virtuti
& sapientiæ, ac sæpe sæpius denique, nescio,
cui rei superstruitur.

§. IV.

Quocirca regionis consuetudinem, Ger-
maniaeque potissimum, vbi vitam agimus
sumtoque calamo scribimus, morem cense-
mus circumspiciendum. Quem finem, vt
tanto certius adsequamur, aliqua de Romano-
rum institutis præmittenda sunt, partim, vt
falso tradita perspicue cognoscantur, partim,
vt confusionis non ferendæ fons, qua docto-
rum decisiones pleræque scatent, hac in caussa
omnibus ostendatur. Cetera velut a scopo
nostro abludentia missa facimus.

C A P. I.

DE

ROMANORVM NOBILITATE.

§. I.

Igitur primo loco ea, qua fieri potest, breuitate mo-
nemus, obseruasse plerosque, non fuisse Romanis
nobi-

nobiles, nisi qui exercuissent Magistratum, & ab his essent prognati, aut cum iis arctissime coniuncti. In qua obseruatione aliquid contineri veritatis, diffidendum non est; Sed sunt tamen addenda luculentiora, non animaduersa omnibus & intellecta, non etiam rite perpenſa vniuersis.

§. II.

Distinguebant namque initio Romani *sanguinis* præstantiam a nobilitate *honorum*. Illam a patria æstimabant, & ciuitate cum maxime Romana, quæ omnium erat præstantissima. Quare qui stirpem in ea habebant antiquissimam, illi sane censebantur præcipui ac primarii. Hinc operæ pretium indagare, quænam in illa stirpes antiquissimæ?

§. III.

Et notum est, Romulum in duas partes vniuersum populum distribuisse. Nam qui genere, opibus, potentia, auctoritate plurimum possent, rerumque gestarum gloria excelleret, *eos*, vti Auctor præfationis nobilissimus loquitur, quam libello de familiis Romanorum Antonii Augustini videmus præmissam, *Senatores constituit & PATRES honoris atque virtutis causa appellauit, reliquos vero, qui rebus omnibus inferiores essent, egentes & inopes, plebeios: illos rempublicam administrare, magistratus gerere, auspicia sacra obire: hos agros colere; & quæstuosas aribus operam dare: illos patronos, hoc clientes esse voluit.* Testes ex antiquioribus hic nominare liceret Dionysium Halicarnasæum & Plutarchum, scriptores probatæ fidei, si foret quisquam, qui in clarissima luce hac de re dubitaret.

§. VI.

Patres illi, si *Liuius* fides, vocabantur, quod Patrem ciere possent; si *Dionysio*, quod ætate & generis splendore cæteris anteirent. Vtrumque nostræ non obest opinioni. Sat est, PATRES dictos PATRICIOS, & centum Senatores PATRES. Ab his qui originem duxere, vt *Iunii*, *Valerii*, *Fabii*, *origine* Patricii erant; ceteri, qui vel ab subsequētib; Regibus, vel Senatus consulto, vel lege late deligebantur *coopratione* tales sunt effecti. Id exploratum, patricias familias in maiorum & minorum gentium classes fuisse distinctas. Iterum enim *Liuius* auctor est, eos quos *Romulus* cum ceteris Regibus, usque ad *Tarquinius Priscum* legerant, Patricios maiorum gentium, quos vero *Brutus*, minorum gentium; sed Patres tamen, seu Patricios (*) *ob similitudinem curæ*, *Velleio* teste, appellatos esse. Nec male arguunt, qui postremis Patrum conscriptorum nomen induunt, conscriptorum, inquam, in Senatum nouum: qua de re *Festus* consulendus in voce *conscripsi*.

§. V.

Ex quo prorsus patere arbitror voce nimis præcipiti adseuerari, Romanos ortum sanguinis neglexisse. Rectius agunt, qui inter *claritatem* & *antiquitatem* aliquid differentię constituunt. *Antiquitas* ad genus, & sanguinem

(*) Sunt, qui maiorum gentium Patricios patres, minorum Patricios appellatos autumat; idque innuere uoculam diminuentem; sed vix est, vt ad hanc differentiam verum attenderit quisquam.

nem pertinet; *claritas* ad gestos in Republica honores.

§. VI.

Erst enim reliquæ, præter Patricias, familiæ plebeiæ & abiectæ prima illa ætate erant; postea tamen, ubi mutata quadantenus reipublicæ facies, ubi connubia, sacra, auspicia cum plebeiis sacris sunt communicata legibus, ubi fasces, sellas curules, triumphos eadem sunt adeptæ, ubi in administratæ Reipublicæ gloriam & laudem admixtæ, multæ sane ea ratione effectæ sunt nobiles ac claræ.

§. VII.

Nobilis a noscendo dicitur, estque ea vox τῶν μέσων, sumiturque in peiorem partem & bonam. Hoc loco nobilis honestum continet, honestas honores ponit, honores imagines generant, quoque plures & ex consequenti antiquiores, eo clarior apparebat familia, eo speciosior videbatur nobilitas, si in atriis, ubi maiorum erant imagines, longo hæ censerentur ordine, & Consulium, & prætorum ostenderent vultus, aut etiam Dictatorum, Censorum, Triumphalium. Inferiorum etenim, Quæstorum puta, aut Tribunorum, aut Ædilium, etiam Curulium, in familiæ nobilitate censenda vix ullam Romanos habuisse rationem iam Henricus Dodwellus (*) animaduertit, nisi qua viam sternebant ad magistratus maiores.

§. VIII.

Quibus rite perpensis nullo nunc negotio intelligitur

A 3

gitur

(*) Prælect. III. ad Spartiani Hadrian. p. 201.

gitur *veterum* & *nouorum* hominum appellatio. Qui enim primi talibus honoribus conuestiebantur, nouorum, & qui ab his profati *veterum* paulatim nomen consequiebantur. Tantum maiorem ad nobilitatem accessionem notes factam, quo plura simul conspicerentur in imaginibus insignia triumphalia, easque familias visas clariore, quæ rebus gestis, victoriis & honoribus essent cumulatiores: vtut Senatores ad vnum omnes, Augusto ordinante, censebantur clarissimi & consueto hoc elogio ornabantur aliquamdiu vniuersi.

§. IX.

Quod in recentiorum libellis confusionem peperit, hoc est. Non animaduertebant illi Patriciorum & Nobilium diuersas distinctasque notas. Quem enim nos vulgo nobilem dicimus, generoso sanguine, veterrimaque prosapia ortum, hunc Quirites proprie non nominabant nobilem, sed Patricium, sicuti nobilitate donatos dicebant traductos, allectos & cooptatos ad Patriciarum. Id dudum Iacobus Curtius *Tom. I. Coniecturarum cap. XXIX.* perdocte obseruauit, dignus auctor, qui Iureconsultorum manibus assidue teratur, ne separanda misceant, compingantque in vnum seiuncta.

§. X.

Scio equidem, auctores veteres non adeo fuisse exquisitos, vt eam differentiam obseruarent semper & omni loco. Ipse Liuius *Lib. VI. cap. extr.* pro patriciis sæpe dicit nobilitatem. At loquitur sermone vulgari, & æuo suo recepto. Nam sicuti Nobiles in primariis numerabantur Viris, ita Patricii omnibus anteeundo plebeios longo post se interuallo relinquebant. Solum
id

id obseruabatur discriminis, quod plebeii etiam essent nobiles, nemo autem ex plebe Patricius: quamuis Patricii munerum publicorum caussa atque inprimis Ciceronis æuo, nonnunquam transfirent ad plebeios. Unde in eam opinionem adducor, sequiori ætate aut nobiles patriciæ a nobilibus gentis plebeicæ fuisse discretos, aut nobilitatem, quæ honoribus fulcitur, cum patricia profapia aliquando inueniri coniunctam. Quod forte eodem recidit. Nam si coniuncta fuit, colligitur certe, fuisse eam per se discretam, quia demum iungebatur. Saltem apud Sallustium B. I. cap. C. inuenio *Sullam patriciæ gentis nobilem*: tamen non nescio eradi uoculam *nobilis* a Criticis quibusdam, maxime cum *Seruius Grammaticus* eam non recitet. Verum tamen memor sum obseruationis Perizonianæ in *animaduersionibus historicis* cap. IX. p. 371. *Verum enim vero documento, inquit, hæc sint, ut sunt clarissima, quam inanis & uana saepe sit opera eorum, qui in istis Poetarum (adde Historicorum) fragmentis apud GRAMMATICOS hic illic occurrentium, uerum semper & integrum eruere conantur sensum; immo quam periculosum sit & alia plenum, eum coniecturis & emendationibus uelle assequi, quum GRAMMATICI illi frequentissime ex Classicis auctoribus uerba adferant non integri, sed abrupti sensus, satis habentes, si eam uocem, uel dictionem exhibeant Lectori, ad quam probandam iis utuntur, sine respectu sententiæ totius loci.*

§. XI.

Vnum addo de ordine equestri, antequam ad alia transeamus. Equestris quippe ordo medius interponebatur inter Patricios & Plebeios. Qui eques, non
statim

statim Patricius, nec qui Plebeius itidem Eques. Sed poterant interea legi ex plebeis Equites, & ex Equitibus Senatores, si tot haberent sestertium millia, ad pendendum censum, quot requirebant Romana instituta. Nec illis deerat dignitas, vtut gentis erant plebeia. Vnde claret, non pertinuisse semper ad ordinem plebeium, qui ex plebe oriunde. Vti plebeii nobiles; ita etiam efficiebantur equites. EQVO donari beneficium erat; sed hoc beneficium ius imaginum nondum dabat; quippe quod a gestis magistratibus maioribus unice pendeat. Quare familia Equestris nondum erat nobilis: quamlibet palam sit, duplex Equitum Romanorum genus fuisse: Vnum, qui a proavis hæredes Equestris ordinis erant: alterum eorum, qui fortunæ seu militiæ munere Equites fiebant. Quam distinctionem ex solo doceri Quidio Ioannes Massones notauit in *vita Horatii* p. 114. vbi simul monet, priores propterea *Equites ILLVSTRES, SPLENDIDOS, SPECIOSOS, MAGNOS* dictos: an *CELSOS* quoque? dubito.

§. XII.

Ex quo consequitur, vt vera sit definitio Ateii Capitonis apud Gellium *lib. X. c. 20.* quam temere sugillauit Lipsius: *Plebs dicitur, in qua gentes ciuium Patricia non insunt.* Nam qui Patricii non sunt, plebeii sunt: non autem qui plebeii, aut, si mauis, ex plebe, equites non sunt: aut qui equites, plebs. Nam & Patricii sæpe fiebant equites, nempe, si tantum ipsis non esset in ære, quantum conueniebat Senatoribus. Itaque & Patricii erant Equites & ex plebe oriundi interdum

dum Senatores. Primo quidem soli patricii equites erant & senatores & consules, & magistratus majores. At procedente tempore etiam plebi ad dignitates aditus recludebatur. Vnde & in equestri ordine plebei, qui post receptionem & translationem in hunc ordinem non amplius pertinebant ad plebeium; essent licet ex plebe oriundi, & vel fortunæ munere, vel propriis meritis traducti ad altiores magistratum gradus. Summatim dicam: Nemo patriciorum erat plebeius origine; nemo ex plebe patricius: Multi ex plebe equites: multi ex patriciis equites: qui omnes plebeio ordini, sellulariis, puta, mercatoribus, opificibusque opponerentur, utpote in equestri ordine constituti. Quare diuersa sunt, esse ex plebe, seu plebeium, & plebei ordinis; esse equestris ordinis & patricium. Multi namque erant patricii, nec tamen equites; & multi equites non itidem patricii. Patricii enim dicebantur, qui ex patribus primis & cooptatis oriebantur: plebei ex his non oriebantur. Igitur ut plebei non erant patricii; ita equites, prætores & consules sæpe plebei: quamuis postremi haud raro essent fierentque nobiles; & patricii & plebei interdum equites, non autem simul & eodem modo nobiles. Nobiles enim ius imaginum habebant: imagines magistratum maiorum honores & titulos præponebant: ceteroquin nobiles proprie, ut hæc vox sequiori æuo adhibebatur, vix erant. At nec equites, nec patricii ad summos illos honores ascendebant semper & necessario; aut, si hoc fiebat, non tamen imagines habebant statim: de quo Norisius in *Genographiis Pisanis* collegit nonnulla.

B

§. XIII.

§. XIII.

Ne ænigmata nos loqui existimes, subiicimus exempla. Mæcenas eques splendidus erat; nequaquam vero nobilis, aut patricius: non iste, quia maiores eius nullo maioris magistratus munere fulgebant: non hic, quia neque ex patribus primis, neque cooptatis descendebat, eiusque stirps inter antiquissimas ciuitatis patriciasque non inueniebatur. Cape amplius. Sulla patriciæ gentis erat; non autem nobilis secundum suæ ætatis stylum, quia Sallustio auctore *Bell. Jugurth. c. 100. familia prope iam extincta ignauia maiorum.* Iam fac, Sullam consecutum equestrem dignitatem; & habebis Equitem patricium. Adde sis C. Marium. Hic patrem habebat nullum. Finge nunc equitem, & erit is ex plebe eques: finge insuper senatorem ac consulem, & nondum euadet nobilis, sed ius ponendæ duntaxat ad posteritatem imaginis indipiscetur: nunquam futurus patricius cum omni posteritate, quoniam gentis patriciæ vetustissima stirps deficit: nisi fortassis ad optimates allegatur tota Marii gens, & ad patriciatus culmen traducatur noua lege, aut instituto.

§. XIV.

Lubens postrema scribo, vt disquirendi nascatur occasio; fueritne adscititia Romanis cognita nobilitas? Video enim hanc rem anxios habuisse nonnullos. Verumtamen si distincte cogitassent de toto nobilitatis apud Quirites filo, si seiunxissent tempora, si formas Reipublicæ diuersas ante oculos sibi constituissent, si patriciam nobilitatem cum nobilitate proprie dicta non commiscuissent, si de Equestri dignitate rite fuissent edocti,

edocti, sanius certe atque clarius de re, licet abstrusa, & variis difficultatibus obstructa, disseruissent. Neque enim hic Tiraquellus, Christinæus, Noldenus, Mauririus, Bonus Cartilius, Draco, alique Auctores in scholis noti omne punctum ferunt: conscribillant & colligunt varia, vt aceruus fiat; sed doctior inde fere abit nemo; confusiores omnes.

§. XV.

Quamobrem exploratum & fixum maneat, nobiles habuisse & ostendere debuisse imagines maiorum. Sume nunc legem, aut Senatusconsultum, aut imperiales quoque codicillos, quo pacto hæc omnia dare & largiri potuere Brutorum, Cassiorum, Catonum imagines, ut collocari istæ potuerint in prima ædium parte? Quis eas reputasset similes maiorum suorum vultibus, cum essent imagines aliorum, Virorum vtut clarissimorum? Tale ius imaginis non toga sola, non prætexta, non etiam sella curulis sola ad memoriam posteritatem que cum incremento prodendam, non lex, non Senatusconsultum, nec Principum rescripta efficere poterant: aliquid hic accessisse oportebat amplius; altioresque requirebantur honores, potiora & repetita reipublicæ exigebantur munera: patris, aui, proaui, maiorumque imagines veræ, & gentis & familiæ propriæ, non alienæ, populo erant obiciendæ. Qui honores vti suffragiis populi Romani obtinebantur; ita totius summi imperii virtute & auctoritate vel præstari, vel fingi neutiquam poterat, vt, qui non erant olim senatores, consules, dictatores, cetera, essent nunc, aut rectius, fuissent consules & Dictatores. Fictio

naturam imitatur: hic nihil occurrit naturale: facta aliena non finguntur, sed probantur: & hic requiruntur res gestæ aliorum, pluribus notissimæ: vnde talis fictio, quanta quanta esset, nil nisi mera repugnantia esset.

§. XVI.

Ceterum apud Ciceronem, fateor, occurrit locus in Oratione de *Lege agraria* II. cap. I. qui imperitis possit imponere: *Est hoc, inquit, in more positum, Quirites, institutoque maiorum, ut ii, qui BENEFICIO vestro imagines familiæ suæ consecuti sunt, eam primum habeant concionem, qua gratiam BENEFICII vestri cum suorum laude coniungant.* Quid enim est beneficio Quiritium imagines familiæ suæ consequi? Enimvero non hoc adfirmat Tullius, dedisse Quirites ius imaginum illis, qui non haberent, sed suo suffragio magistratus mandasse, qui causa sunt ponendæ imaginis suæ. Quare consequi imagines familiæ suæ, est, magistratus curules a maioribus suis gestos item capere, quod erat nobilitatis, ut recte ad hunc locum rationes subducit LAVREDANVS siue SIGONIVS. Potius notum est, quam indigne tulerint Romani imagines fingentes, & in laudationibus tenebribus falsa de maioribus effutientes. Queri hac de re, hoc est, falsis imaginum titulis aliquoties Liuium Ezechiel Spanhemius, *Vir illustris, dissert. X. de Vsu & Præstant. Numism.* animaduerit inscriptosque id genus familiarum numos, quibus certam vetustas deroget fidem, commemorat. Cui nos addimus Ciceronis testimonium cap. XVI. in Bruto: *Nec habeo, inquit, quenquam antiquiorem, cuius quidem scripta proferenda putem, nisi quem Appii Cæci oratio de Pyrrho, &*

non-

nonnullæ mortuorum laudationes forte delectent. Et bercules hæ quidem extant. Ipsæ enim familiæ sua quasi ornamenta ac monumenta seruabant, & ad usum, si quis eiusdem generis occidisset, & ad memoriam laudum domesticarum & illustrandam nobilitatem suam. Quanquam his laudationibus Historia rerum nostrarum est facta mendosior. Multa enim scripta sunt in eis, quæ **FACTA NON SVNT**, falsi triumphi, plures consulatus, genera etiam falsa. Cuius fraudis propterea mentionem iniicimus, ut comperiant dissentientes, quam foret ineptum, publica auctoritate concedere nobilitatem, & fictas largiri imagines, quibus lux veritatis historia suum aliquando necessario amissura esset splendorem.

§. XVII.

At longe aliter iudicandum de nobilitate stirpis. Atque est jam ea de re aliquid indicatum, quando multas ad patriciatum cooptatas & allectas familias scripsimus. Iam vero pro nobis loquatur copiosius, quam supra §. III. laudauimus, erudita præfatio: Etenim a Pomilio Rege Numa Marcius ascitus in patriciorum numerum est: & Iulii, Quintilii, Seruillii, Geganii, Curiatii, a Tullo Hostilio: a Ser. Tullo, Octauii Senatusconsulto etiam patriciorum cooptationem fieri solitam, testis est gens Claudia, quam a Senatu, quum ex Sabinis in urbem migrasset, inter patricios allectam Liius, Dionysius & Tacitus restantur, lege vero, ut qui lege Iunia a L. Bruto, lege Cassia a Cæsare, & lege Sentia ab Augusto, in patriciorum ordinem lecti sunt. Scilicet quæ iuris sunt, facile finguntur. Cum Claudius Cæsar patriciarum familiarum, maiorum more, numerum auxisset, iura patriciorum tribuit nouis, non facta

ad eos neutiquam pertinentia: (*) de quo locus *Taciti* memorabilis est *Annal. L. XI. cap. 25. p. 676. Iisdem diebus inquit, in numerum Patriciorum ascivit Cæsar vetustissimum quemque e Senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis iam reliquis familiarum, quas Romulus maiorum & L. Brutus minorum gentium appellarunt; exhaustis, etiam quas Dictator lege Cassia & Princeps Augustus Lege Brutia sublegere.*

§. XVIII.

In quo tamen nondum subsistimus: quandoquidem constat, ipsis etiam feminis consularis conjugii ornamenta ab Imperatoribus esse nonnunquam collata, ita, ut quæ maritos nobilis & consules non habuissent; tamen reputarentur consulares matronæ. Audiamus *Lampridium in Helagobalo cap. VI. Et si unquam aliqua matrona consularis conjugii ornamentis esset donata; quod veteres Imperatores affinibus detulerant, & his maxime, quæ nobilitatos maritos non habuerant, ne innobilitatæ manerent. Cuius ob priuilegii causam istæ etiam matronalibus Senatoriarum vxorum decoramentis utebantur. Nescio igitur, an non huc pertineat lex 100. ff. de V. S. quæ *Vi-pianum* auctorem agnoscit: *Speciosas personas accipere debemus clarissimas personas vtriusque sexus; item earum, quæ ornamentis Senatoriis vtuntur.* Minimum *Ioannes Gœddæus, Ictus perdoctus, ea ratione hanc legem πα- εαφρα-**

(*) Disputatur Iuris auctores multa in contrarium, præcipue *Hispani* quibus respondit *Franciscus Amaya* *Comment. ad lib. X. C. Si servus aut libertus ad Decurion. adspir. p. 311.*

εαφ' αζει. *Huic questioni, respondet Vlpianus: Speciosas personas sine sexus differentia dici omnes, quæcunque sunt aut clarissimæ, aut inter clarissimas relatæ; quia Senatoriis vtuntur ornamentis, non quia Senatoriæ sint, sed vt iis ornamentis fas vti sit, ab Imperatore conseqeatur. Quæ autem fuerint illa ornamenta facile foret ad demonstrandum, nisi Rubenius, Ferrarius, Salmasius nostram diligentiam antevertissent.*

§. XIX.

Accedit tanquam ad cumulum, ipsum Iustinianum Theodoram Coniugem evexisse εἰς τὸ πατριῶν ἀξίωμα tradente Procopio *Arcan. hist. cap. II.* Tamenli enim non ignoro, Patriciatus honorem sub Constantino M. aliam formam accepisse, & Patricios quasi patres Imperatoris dictos ac compellatos; ac proinde ea, quæ de patriciis supra sunt adnotata, ad hoc nouum ordinis genus non pertinere; sufficit tamen, fuisse hunc honorem magnum, & vt Procopius Lib. II. de Bell. Vandal. cap. VI. vocat, *τιμὴν ἀνώτατον*, ad quam imperialibus vxorem codicillis sustulerit Imperator. Quæ obseruatio una cum præcedentibus plene comprobat, veteribus Romanis nec sanguinis, nec imaginum, nec adscititiam & codicillarem etiam nobilitatem, inprimis sub Imperatoribus, vbi turbata & vitiata vetera gentium nomina, vbi adulterata & fere extincta stemmatum series, fuisse incognitam.

§. XX.

Quibus exemplis ne quis obuertat temere, aliud esse ex plebeia facere nobilem, aliud nobili feminæ restituere amissa nobilitatis iura, ecce iterum exemplum & de.

& deinde nonnihil etiam rationis. Refert enim *DIO* in excerptis Peirescianis p. 766. atque ex eo laudatissimus Ezechiel Spanhemius dissert. XI. de *praesantia & usu Numism.* matrem Hieroclis foedissimi cuiusdam mancipii militari satellitio in urbem deductam inter *consularium matronas* habitam fuisse. Credo, permissuros omnes, hanc feminam pertinuisse ad plebeias & abiectas. Neque mihi dubium hæret, quin Cæsares eadem facilitate, qua consularia ornamenta restituebant, aut conseruabant, illa quoque conferre potuerint de nouo. Quid enim sonat, quæso, conseruare, quam, quod concideret alias & vanesceret, firmiter statuere, aut, quod iam amissum, iterum producere de integro? Quare nimium mihi solliciti videntur, qui hic distinguunt, ac nonnihil differentia inter *restituere & conferre nobilitatis iura* exsculpere conantur.

§. XXI.

Potius caue facias, quod viri clarissimi fecerunt, & huc temere trahas, quæ de iure aureorum annulorum in legibus veterumque libellis leguntur, aut multum te angas, quomodo L. 4. ff. *de iure aureorum annulorum* exponas congrue. Sane *Vlpianus* aliud nihil statuit, quam feminas libertas ius aureorum annulorum impetrare posse a Principe, vt ingenuæ habeantur, & sic iura ingenuitatis impetrare; quin natalibus restitui, quod plus est, quia post impetrationem annulorum aureorum saluum in multis patronatus ius mansit; sed quæ vero natalibus restituebantur, ius omnium hominum primitiuum consequebantur, in eum repositæ statum, in quo omnes mortales fuerunt initio. Nemo non

non videt, perspicue hallucinari omnes, qui ius aureorum annulorum veluti nobilitatis præcipuum *dei gratia* contuentur. Causa errandi sine dubio fuit, quod cererent, equites olim, quid? quod nobiles aureos gestasse annulos. At vrbs Romana, M. libæe, non sibi semper erat similis. Quod olim nobilissimis, id Vlpiani ætate omnibus ingenuis tribuebatur. De dignitatibus qui loquuntur, tempora & ætates inprimis circumspiciant, ne senatores, patricos, equites, eodem modulo omnibus sæculis dimeriantur. Hoc perspicacissimus Antonius Vacca ad tit. *ff. de Senatoribus* bene monuit, titulos & honores Senatorum per varia ætatum stadia optime collustrans, hoc *I. Gothofredus* ad Cod. Theodosianum præclare atque iterato animaduertit: vtut alii in hunc scopulum impingentes sine iudicio diuersissima miscent & totam de nobilitate doctrinam misere perturbant. Dissidentes hoc loco Kirchmannus de *annulis* in viam reducat, qui non est sua defraudandus laude auctor. Simili ratione natalibus restitui non exprimit, per sorditiem amissam nobilitatem Principis beneficio recipere. Iam enim verum significatum & sensum dedimus, & dabunt profecto copiosius vulgare ad Digesta commentarii; omniumque bellissime Guido Pancirollus in *Thesauro variarum lectionum* lib. I. cap. XV. vt ne sit necesse amplius, ter labi in hac lege *4. ff. de Iur. iur. annul.* explicanda ac remouenda: *Etiã femina ius annulorum aureorum impetrare possunt & iura ingenuitatis impetrare & natalibus restitui poterunt.* Sed festinamus ad alia, adiciens interea verba doctissimi Pancirolli: *Aureum annulum olim soli Senatores gestare poterant, qui apud extra-*

C

neum

neum aliquem Regem legatione functi essent, nec illo ubique, sed in publico tantum utebantur, inde domum reuersi ferreum accipiebant. Procedente vero tempore passim annulum aureum primum omnes Senatores, deinde Equites gestarunt, qui hoc ornamento diu a plebe sunt distincti, ut Plinius & Dion memorant. Postremo ita vulgari capit, ut omnes ingenui aureum annulum gestarint. Seruis vero, aut libertinae conditionis hominibus non est concessus, qui, si hoc ornamento usi essent, lege Viscellia graviter pro facti qualitate puniebantur. Si ergo hoc honore frui volebant, a Casare aureorum annulorum, ius impetrabant, quod adepti ingenuorum insignia ferre poterant, & licet vere ingenui non fierent, pro ingenuis tamen habebantur: ad dignitatesque & honores antea ipsis prohibitos admittebantur.

C A P. II.

DE

NOBILITATE GERMANORVM.

§. I.

VTi Roma sibi non semper similis extitit; ita nec Germania Romano orbi similis est. Habuerunt Teutones mei seruos, habuerunt nobiles. Nobiles omnes ingenui fuerant, sed ingenui non nobiles omnes. Saltem Tacitus ingenuos & nobiles de Moribus Germanorum *cap. XXV. §. 4.* distinguit, & *libertos non multum supra seruos esse tradit: raro aliquod momentum domo, nisi sub Regnis, aut eas inter gentes, quæ regnantur.* Non inficete nobiles primi ordinis Satrapas dixeris, comitibus diuites, clientibus globoque iuuenum
circum-

circumdatos; & hos forte, recentiori stilo, nobiles inferiores: vt ut ingenuos omnes nulla que seruitutis macula adpersos. Saltem priores ipse *Tacitus* appellat Principes, Principes gentis; quemadmodum reliquos, pro Principe pugnantes, & in ipsius comitatu existentes plebis ac populi nomine percenset. Sed auertendi iterum oculi ab hodiernis Principibus sunt, ne, quod iam *GROTIVS* in libello singulari *de veteri Batavorum Republica* cauendum monuit, pari errore præsentia præteritis, noua antiquis misceantur.

§. II.

Et si vero probe cognitum habemus, fuisse Germanos in diuersas gentes discretos; deprehensu tamen facile est, parum, nobilitatis respectu, inter illos differentia obseruari. Vndique enim optimatum & militum series magna: quod de Allemannis prodit *Ammianus Marcellinus lib. XVI. cap. 12.* Non ex nostrum, cuncta nunc discutere, & determinare accuratius. Id scimus, Saxonum ordines differre ab illis, quos indicauit *Tacitus*, etsi *Nichardus Caroli M. nepos hist. Francor. lib. IV. sequentia refert: Gens Saxonum omnes in tribus ordinibus diuisa consistit: sunt enim inter illos Edlingi, sunt qui Frilingi, sunt qui Lazi illorum lingua dicuntur: Latina vero lingua hoc sunt: NOBILES INGENVI, SERVI.* Putat equidem sagacissimus *Hertius Nor. Vet. Germ. part. III. cap. 3. §. 9.* confundi a *Nichardo* libertos & seruos inque simili errore versari *Hucbaldum Elnonensem Abbatem* in vita *B. Lebuini*: sed non credo, cæcutire eos, aut labi. *Lassi* vtrique seruales sunt: quod declarandum dilucidius.

§. III.

Et hoc enim vocabulum nequaquam descendit a voce *lassen*, vti plerique & præstantissimi quoque auctores existimant, inde sibi manumissos, libertos fingentes. Potius *lazen* & *lösen* mihi perinde habentur. *Lassi* sunt homines census pendentes, censuales, censiti, vti vulgo loquuntur. In patria mea *Losing* tributi genus est. Apud Helvetios, & imprimis Bernates, vestigialis speciem cognoscimus, quam nominant *lod*, *lot*, quum venduntur & alienantur prædia rustica; sextaque pars pretii pendenda: quin agri eius generis multis in locis quotannis, aut etiam post triennium, quadriennium redimuntur: (*sie müssen gelöst werden*) cum e contrario nobilitate præfulgentes nihil pensitent, & ab omni censu immunes prædicentur. Mirro, qui hac de re dubitant, ad *Iosæ Simleri*, *Plantini* & *Staniani* libellos nusquam non obuios. Ipsum autem *laudemii*, seu *leudemii* vocabulum non a *laudando*, quod exponunt firmare, descendit: *Laus*, *Loß*, *Lot*, *Leod* eodem numero sunt habenda: *Leodes*, *Leudes*, *Liti*, sunt seruales, censiti, rurales, aut saltem obnoxii. Vnde etiam *Unsod*, quod est liberum solutumque a censu & seruitio, latina flexione *allodium* dictum, nobilibus proprium, de quo alibi differemus pluribus: quamlibet olim aliter paululum ac diuerse. Confer, si placet, not. Cl. Eccardi ad Monachi *Weissenburgensis Catechesæ Theoriscam* p. 143. seq.

§. IV.

Iam cum clarissimus adfirmat Hertius, libertos videri omisos, aut cum *Lassis* a *Nithardo* contusos, forte nihil est. Vtcunque consideres manumissos, libertos, **liberti.**

bertinosque, aliquid sane seruile offenditur. Quamobrem recte *Cornelius* non multum eos supra seruos eminere testatur. Sat enim est, non fuisse nobiles, non item ingenuos. Quod vero *Adamus* *Bremensis* ex *Eginharto* quatuor Saxonum gentem differentiis consistere affirmat, ADELINGIS, FRILINGIS, LIBERTIS & SERVIS *Nithardi* sententiam vix subruit. Hic enim, quum plus in illis obsequii inuenisset, quam libertatis solidæ atque integræ, non sane ausus est appellare liberos; quemadmodum nec *Tacitus* sustinuit, libertorum iis tribuere nomen sine limitatione: *Eginhartus* autem, & cum eo *Bremensis*, qui libertorum Romanorum conditionem non habebant exactissime perspectam, absolute ea vsi sunt vocula, quod seruis paululum potiores viderentur: quantumuis in sua potestate non essent plene, sed valde obnoxii prioribus dominis, seruorum magis, quam liberorum hominum speciem ostenderent. Ex quo conici potest, *Nithardum* a *Tacito* atque *Eginharto* reapse vix dissentire; sed quos *Bremensis* ex eo liberos vocat, fuisse seruales, seu seruos lautiori ratione paruulum, atque abiectissimi, viuentes habitosque.

§. IV.

Maiori cura digna videtur quæstio, fuerintne nulli inter Francos, celebratissimum Germaniæ populum, nobilium ordinis atque classes? numue omne ingenui, ac solo ætatis pondere & munerum publicorum auctoritate duntaxat distincti? Qui hoc statuunt, *Hadrianum* *Valesium* cum primis sectantur, Francos hac in re a reliquis Teutoniæ nationibus separantem. Mihi vero

ro alia sententia sedet; neque illustris Thomasi opinio adeo videtur negligenda atque visa est illa Cl. Hertio, *Noxii. Regn. Franc. Vet. p. 313.* quando in dissertatione *de Origine Feudorum* Valesii opinionem non sine causa oppugnat atque reiicit. Qui enim apud alios Germaniæ populos erant *adelingi*, siue *nobiles*, illi Francis sæpe nominantur Barones, Optimates, Drudi, proceres, a militibus & ingenuis non vna ratione differentes. Id quidem verum est, Valesium non abiudicasse Francorum proceribus nobilitatem: hoc ille utique fatetur, nec inargute Hertius hac in re causam eius agit. At hoc, hoc quæritur, num Barones, Optimates, *Drudi* & milites pari ambulauerint passu, inque vna, uti fit in Polonia, locati sint classe? De seruis interea nulla controuersia est, eos ab ingenuis omnino vixisse discretos.

§. V.

Quod me maxime mouet ad contrariam opinionem amplectendam, istud est: memoriæ proderet *Gregorium Turonensem*, Francorum Reges haud raro cum Baronibus & Episcopis suis conuentus & consilia agitate. Barones autem ad altiore, atque milites habebant, classem & ordinem pertinuisse, inde potissimum colligitur, quod isti vocantur proceres, primores, Domini; reliqui *caballarii*, equites, ingenui; nec vsquam sane reperitur, ingenuos promiscue ad publicos regni conuentus venisse, & suffragium tulisse. Ne quis dubitet, Dominos appellari nobiliores, is consideret *Druzbin*, *Drotbin* significare Dominum. *Dominus calorum* in veteribus Glossis MS. quibus celeberrimus Eccardus in notis ad *Catechesin Theotiscam Monachii Weif.*

Weissenburgensis vsus est, vocatur *Himmilo Drubin*: ut alia a Cangio collecta prætermittam. Quando igitur Carolus Caluus in capitularibus *Drudorum* suorum meminit, & Episcopi prouinciarum Rhemensis & Rotomagensis ad Ludouicum Germanicum Regem in *epistola* sua *cap. IV.* apud Baluzium *Tom. II. p. 104.* *Drudos* & *Vassos* huius Regis coniungunt, non est sane putandum, eos de ingenuorum classe atque censu fuisse. *Drosbning* Suecis nostris etiam nunc est *Regina*. Quare Drudi & Barones ad **DOMINORVM** curiam recte referuntur, quibus opponi videas nobiles inferiores, hoc est, ingenuos. Ex illis, non autem e postremis ordinarie desumebantur Duces, Marchiones, Comites, proceres, Regis conuiuæ: prorsus ut erant apud Allemannos, qui *regales* & *milites*, quorum ingens copia, sollicitè distinguebant. Itaque mirifica interpretatio foret, si quis *episcoporum* & *primatum consilium*, omnesque *primates regni consentientes*, illos nempe, qui in translationem regni Austrasiorum, ut est apud Auctorem de *gestis Francorum* p. 582. 585. in primum genitum Dagoberti suis suffragiis conspirarunt, globum ingenuorum, equitum, & *caballariorum* diceret.

§. VI.

Vnde merito Hertio postulanti a Thomasio, ut ordinem ingenuorum classe maiorum nominet, reponimus: non esse postulandum, aut quærendum diu, quod ante pedes est. Neque enim is Valesium extra omnem teli iactum ponit, quando Franciscum nobilitatem tribuisse & reliquisse pronunciat. Sit ita: an omnes
pari

pari propterea gradu erant? Sin hoc, quid est quæso apud Fortunatum Vatem de quodam Conda canentem ille proficiens gradus?

*Iussit & egregios inter residere potentes,
Conuiuiam reddens PROFICIENTE GRADU.*

Hoc nemo inficiatur, potuisse ingenuos ad maiorem honoris gradum peruenire, & de suo in eminentiorem ordinem inseri: at eo pacto distinctio ordinum palam est; nec in vnum omnestruduntur & concluduntur stabulum. Cui vix obest, gradum honoratiorem non indicare, aut ponere altiorem ordinem, sed publicorum munerum ornamenta, & ætatem annis meritisque grauem non nihil dignationis Francos inter effecisse. Extremum namque iterum impugnabit nemo: quæstio est, quibusnam talia sint concredita munerum honorifica insignia? Ipse Gregorius Turonensis in *vir. Patr. c. IX.* ingenuos distinguit ab illis qui sunt *nobilitate sublimes*, & conuiuæ Domini. Idem eos, qui integris pagis sunt præfecti, *de prima & nobiliori* suorum familia sumtos adseuerat: vt Anohaltum taceam, quem anonymus vitæ S. Agili Abbatis scriptor *nobilissimis natalibus oriundum* prædicat, Regis Childeberti conuiuiam ac consiliarium. Nec scio, annon huc trahiqueat Pauli Warnefridi de *gestis Longobardorum lib. I. cap. 21.* memorabilis locus: *omnes* autem ADELINGI fuerunt; sic enim apud eos *nobilis quædam profapia* vocatur. Paulus de Francis loquitur, itemque de nobili profapia. Ne dicas iterato, Valesium non repugnare, tales conuiuias & consiliarios fuisse nobiles, meritis ac
virtu-

virtutis gloria florentes: occurrunt enim hic nobilitate sublimis, nobilissimis natalibus oriundus, oppositus ingenue nato. Ortu vero nobilis & meritis ac dignitate nobilis haud dubie differunt. Quamobrem hoc teneamus, ortu nobiles, seu nobilitate sublimes istos esse dictos, quorum maiores multis essent virtutis ac gloriae documentis noti. Ipse Remigius Clodoueuus, ex tali genere & stirpe excellentissima cretum, ante signa ire propterea suosque animare ad fortia facta commemorat. Nec inde tamen consequitur, promiscue admissos omnes ad locum inter summates capessendum, quibus non deerat nobilitatis apex. Lubenter enim permitto, seniorum rationem esse habitam, & clericos laicosque nobiles in maiores minoresque natu videri diuisos: ingenuos autem seniores omnes fuisse *Drudos*, Baronesque credendum non est. Barones quippe viri illustres erant, seniores & iuniores. Ex quo vsu venit, ut quoque procerum primatumque filii Barones appellarentur, sicuti *Arbo* vetus auctor in expositione constitutionum Ottonis Imperatoris dudum vidit. Hic enim procerum filios insigniri Barones tradit; & aliunde, nempe e Turonensi ac Fredegario constat, ipsos optimates & *Drudos* simili elogio fuisse mactos. Quod abunde probat, Baronis seu Faronis (*) nomen profapiae antiquioris indicem extitisse: cuius qui essent partici-

D

tici.

(*) *Farones*, inquit Theodericus Ruinartus in not. ad Fredegarii Scholastici Chronicon. p. 621. *dicti sunt, quod e nobili FARA (BARA) editi sint. Fari enim generationes sunt, seu linea, ut habet lex Langobard. lib. III. iii. 14.*

recipies, domini habebantur, vti ceteri *caballariorum* & *domicellorum*, *Heringorum* titulis clarebant. Id non nescio, progressu temporis Baronis *δέρμα* stabili magis ratione primo ordini adhæsisse; cum initio & apud eos cum maxime, qui filii curialis non erant periti, ea vox laxius adhiberetur, & quemcunque haud raro virum signaret. Qui mos scribendi parum sane, vel admodum nihil nocebit Baronum prærogatiuis. Perinde enim est, ac si legas, nobilis insigniri titulo, qui equites duntaxat sunt: cum olim non nisi duces, comites id sibi nominis fere existimauerint proprium.

§. VII.

Quibus, nisi persuadeant priora, addas, precor, mirum fore, si in hoc solum Franci a Germanorum & civium suorum moribus diffedissent, ingenuos videlicet nobilesque in unam classẽm concludentes; cum in ceteris amicissime concordent. Saltem hoc Abbas VERTOTVS peculiari & docta dissertatione demonstratum dedit, quam *historiæ Academiæ inscriptionum* nuperime inferuit *Bozeus Tom. II.* qui illustri huic societati ab epistolis est; nec deprehendi, aliud eum atque diuersum de Francorum ordinibus obseruasse. Ruinartus vero in *præfatione* ad Turonensem haud obscure innuit; non displicere sibi repugnantem Valesio sententiam.

§. VIII.

Verum tamen fat est, apparere hinc, stirpis nobilitatem apud Teutones omni æuo fuisse spectatam; nihilque de imaginum iure in nostro Francorumque regno animaduerti. Nec est negandum, magis hoc institutu-

stitutum conuenire statui rei Romanæ, vbi plebs incipiebat aliquando dominari, solos ferre patricios dignata tam honoratos tamque magnos; quam Francorum moribus Regem habentium. Hinc, principibus Romæ ortis & ad culmen potentia sublati, necessario euenit, vt paulatim illa imaginaria nobilitas imminueretur; donec, simulacris liberæ ciuitatis prorsus extinctis, fere euanescerent vniuersa & noua vocabula, noui tituli excogitarentur; patriciusque sanguis magni inciperet haberi: nemine interea, nisi senatu Romæ agente veteres umbras fumosasque picturas sectante: cuius me admonuisse rei *Antonium Vaccam* supra sum testatus.

§. IX.

Vnde factum, vt in patria nostra nemo ad militiam, nemo ad munera publica adspiraret, vel adspirare posset, præter ingenuos & illustres; quorum hi regni officia cum dignitate coniuncta administrabant, isti seruitiis regno exhibendis operam dabant. Neque enim est demonstrandum multis, quia res nota satis, totam inde nobilitatem in milites maiores & minores esse distributam. Est locus Wipponis ad manus, quem piget nunc quidem exscribere, quum breuiter & stricte exequi omnia sedeat nobis. Illos DOMINOS appellabant &, postquam summos magistratus adepti, PRINCIPES; hos EQVITES, DOMICELLOS & MINISTERIALES regni. Primi per excellentiam nobiles cluebant: quin immo ipse Rex nobilissimus, nobilis audiebat: quia ab hoc fonte in omnes deriuari nobilitas poterat & ipse etiam ex regni

nobilissimis solebat deligi: milites interea omnes, Rex, Duces, Palatini, Marchiones, Comites, domini, equites, domicelli, famuli. Quo factum, vt tota nobilitas clypeorum notis distingueretur: de quibus clypeis. (*Heer-schilden*) nunc non est dicendi locus: quamuis haberem varia lectu non indigna, inprimis de scutorum clypeorumque differentia.

§. X.

Plus attentionis meretur, nec clericis defuisse stirpem, vt pote in spem suffragii in publicis imperii conuentibus ferendi erectis. Quare sapientiores male habuit merito, Ludouicum pium a veteri more descendentem homines caligarios & obscuros ad summa ecclesiæ munera extulisse. Thegani locum alibi dedit *Præses*, variaque in hanc rem collegit Gundlingianorum *parte XI.*

§. XI.

Cui indignitati vt obstrueretur via, in multis, ac præcipue maioribus, inualuit ecclesiis, vt recipiendi octo maiorum paria ostenderent: quorum deficiente vno ferebant repulsam. Rogo te Lector, ne pædagogum & morum censorem hoc loco agas fastidiosum, & humanæ naturæ similem conditionem vrgeas, & vitam fragilem, calamitosam, variis miseriis, anxietatibus, lacrymis intermistam nobilium Germanorum superbiam opponas. Quidquid hic factum, ad Romani pontificis eiusque assessorum conatus reprimendos est factum, partim, ne externus episcopus nobis obtruderet homines abiectos, Romanæ rei studiosissimos, peregrinos ac Italos, partim ne imperii conuentus, in quibus a prima
regni

regni origine sacerdotes summa auctoritate polluere, nouis & contemptis homuncionibus replerentur, aut etiam serui opprimerent nobiles & priores dominos, isti- que vetera odissent patriæ instituta, & dolosis Papæ consiliis exequendis auxiliares manus porrigerent. Hic enim vnice id videbatur agere, vt diuitiis Regum, nobiliumque ad se tractis, eosdem sibi stipendiarios redderet, & ad paupertatem redactis iterum aliquid æris largiretur, erogandum ab ecclesia; sicque illi denarios a S. Petro magna reuerentia acciperent, quibus variis artibus, inter superstitionis murmura atque imaginariis ignis terrores, solerter olim sunt emuncti.

§. XII.

Ad quod deuitandum malum aliquid sane in contrarium erat moliendum ac excogitandum, postquam semel placuit; vt sacerdotes in Germania ad summam rerum consilia conferrent sua, & in Romano imperio cum Rege ac Cæsare, aliisque primariis viris dominarentur. Qua re usu venit, vt perdifficile sane esset, mentiri nobilitatem, & nouos occultare colores, vbi per tot ætates ac generationes genus foret probandum amplissimum. Esse enim id arduum perquam, iam A. Persius Flaccus vidit, Poeta seuerus & Stoicæ acerbicatis homo *Sat. VI. v. 7.*

*Quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen; adde etiam unum,
Vnum etiam, terra est iam filius.*

Atque eo vero pacto & Italis Langobardisque, quorum non est tersa adeo nobilitas, fenestra occludebatur, ne Germanorum bonis fruerentur, & plebeiis quoque adi-

tus videbatur obstructus, ne in ciuitatem omnium nobilissimam seruilis sanguis sese infunderet, & inprimis peregrini homines tyrannica pontificis consilia cum eminentium virorum damno & interitu promouerent.

§. XIII.

Sicuti vero, quod de Itatorum familiis dictum, a veritate alienum non est; ita leui negotio probatur. Apposite enim Guntherus in Ligurino edit. Reub. p. 305.

*Utque suis omnem depellere finibus hostem
Possit & armorum patriam virtute tueri,
Quos libet ex humili vulgo, quod GALLIA sedum
Iudicat, accingi gladio concedit equestri.*

Per Galliam intelligi Franciam Teutonum nemo ambigit, qui vel Guntherum, vel alios eius generis scriptores cum cura legit.

§. XIV.

Quamobrem semper sum miratus, voluisse Iureconsultos plerosque nobilitatem Germanicam effingere ad doctrinam, quæ de Vasallorum ordinibus in feudorum vsibus inuenitur; cum tamen leuis duntaxat similitudo occurrat, multaque in ceteris distantia differentisque, vt cum Lucretio loquar, obseruetur. Permauit is, quantum coniiicio, error ex ignorantia nominum, quæ sine veterum annalium fide, sine instrumentorum publicorum ope, soli ingenio puerilibusque opinionibus innixi exponere conantur. Hinc nesciunt prorsus, quomodo Duces, Comites, Barones dicantur **CAPITANEI**: quid? quod persuadent sibi plerique, ferre eos capitaneorum nomen, quod sint militiae
de

dediti, plane vt nos hodie Tribunos militum capitaneos appellamus, (*Capitains.*) At lepidissime falluntur omnes. Capitanei sunt, qui beneficia sua teneant *in capite*, vt est in constitutionibus Siculis, vel a capite, hoc est, a Rege, nullo interueniente medio. Ex quo est, quod Comites, Barones, Marchiones sint vtique capitanei, quia Regi *capiteo* feuda sua debent: vtut vasalli interea omnes. Ceteri vero, qui sunt vasallorum vassi, VALVASSORES audiunt, syllabis ad pronuncian- dum difficilibus elisis. Hi & dominis suis iurabant & Regi, dicti haud raro nobiles atque incolæ oppidi al- cuius, castelli, seu burgi, aliis iterum conferentes man- sos fundosque, vt *Iacobus Sirmondus* in not. ad lib. II. *Go- defridi Vindocinensis* permultos iam ante annos docuit. VALVASSINI vero minimi vasalli sunt, quod vo- cula diminuens clare indicat, qui partim a capitaneis, partim a valuassoribus feuda accipientes sua alios sub se non habebant beneficiarios, quia ipsi erant vasalli mi- nimi, & velut *indiuuum* in Logica scholastica, sub quo collocari nihil amplius potest: in hoc propterea a val- uassoribus iterum diuersi. Experiatur nunc aliquis, vtrum, posita hac explicatione, ad nobilitatem nostrat- em maiorem, vel minorem rite cognoscendam inde al- liquid sperari opis possit? Hoc namque modo etiam nobiles, quos *immediatos* appellamus, capitanei erunt, si quidem nemini, nisi Imperatori imperioque, sint ob- noxii. Tota, si qua est, similitudo eo redit, Capitane- os, Valuassores, Valuassinosque omnes esse milites, & valuassores nobilibus mediis, qui sub Ducibus, Mar- chionibus, Comitibus agunt, quadantenus videri con- sen-

sentaneos: vtut hi apud nos consueta ratione in agris viuunt, illi autem ciuitates incoluere, portas, turres, mœnia custodientes, ne plebs aditum obstruere regibus, aut capitaneos regum vicarios ciuitate excludere insolenter auderet. Valuassini vero tantum abest, vt nobiles & ingenui fuerint omnes; etiam plebei, quod Francia sc̄dum existimauerat, magno inter eos numero comparebant. Quæ res efficit, ut frustra egisse credam omnes, qui haustam apud Langobardos doctrinam patriis accommodare moribus, eamque ad nostrorum nobilium contendere ordines sategerunt. Si qui vero sunt, qui de expositione, quam de capitaneis, valuassoribus & valuassinis in medium tulimus, subdubitent, eos ad Petri de Marca *Historiam Bearniæ* itemque *Marcam Hispanicam* Vincentiique Borghinij *dissertationes* Italica lingua scriptas & Iusti Fontanini libellum *delle masnate* læti lubentesque ablegamus, vbi probationum copia: quamuis & nos nonnulla reddidimus clariora.

§. XV.

Ceterum caue persuadeas tibi, sic veterem nobilitatem per omnes ætates fuisse seruatam, nullum vt dispar genus admissum. Constat enim, quam sit illa partim internecinis & domesticis seditionibus, partim externis bellis expeditionibusque in terram sanctam exhausta, ita, vt turbidis & afflictis rebus vel pereundum fuisset nationi, vel adsumendi ex libertinis, qui adiumento forent reliquis. Atque obseruat Leibnitius, Vir clarissimus, in *Præfat. ad Tom. II. R. B.* villicos sæpe equis armisque debuisse donari, ac donatos reapse, ne Episcopi & Saxoniae Principes Normannis atque Slaus
inpri-

inprimis impares existerent: donec tandem istud magnificum nobilitatis nomen in bellis penitus obsolesceret. incolæ, ciues, agricolæ in equitum turmis promiscue compararent, & mercenariæ militiæ late relinqueretur locus: cum antea pauci stipendium acciperent, nec plebi, nisi in peditatu merendi copia esset. Nec ambigendum, quin Sigismundi Imperatoris æuo, occasione Hussiticorum motuum, omnia tandem sint turbata & permixta: Balbino, Dattio aliisque viris præstantissimis id adnotantibus.

§. XVI.

Ad quod cum accederet Imperatorum & Principum immodica liberalitas ac mercatores resciscerent, illustre nomen pecunia acquiri, mirum, quam affluerint homines obscuro, & ad altissimum, medium infimumque nobilitatis gradum adspirauerint cateruatim. Quod in causa erat, quare homines antiqua nobilitate ac fide despicerent novos, & omni sibi consulerent modo, ne homines heri vel nudius tertius nobilitati initiati & alium atque papauer olentes in eandem secum societatem compingerentur. Quod inprimis sæculo XII. vsu venit, quam ludi solennes equestres initium caperent, in quibus familiæ claritas, & sanguinis antiqui gloria omni studio indagabatur; ne, quibus nulla generosæ guttæ hæreditas, cum iis, quibus amplum iam dignitatis patrimonium, de palma virtutisque bellicæ præmiis certarent. Possem hanc in rem, quæ tam Saxonico, quam Allemannico iure sunt statuta, afferre largiter; nisi satis mihi foret, extremis digi-

E

tis

ris tetigisse talia, alio loco ac tempore plenius forte excutienda.

§. XVII.

Itaque de diplomatica nobilitate supersedeo dicere; cum nemini hæreat dubium, sub principatu homines esse calculis similes, quibus in exponendis rationibus utimur. Eligunt in excelso positi togatos, doctos, sacerdotes, segregant viros militares,isque nobilis, nobiliorque, nobilissimus est, quem illi volunt, stultus sit, an sapiens, virtute præditus, an secus: honorant, quem putant honore dignum: Dii illis iudicium dederunt, ceteris obsequii gloria est relicta: sed invaluit tamen, ut diplomate literisque facti nobiles ultimum locum occupent, donec & eorum posteris stemmatum illigatæ texturæ obueniant & novi colores situ obsessum acquirant speciem, ne quis ex se natus videatur amplius.

CAP. III.

COMPARATIO ROMANI GERMANICÆ
IVRIS RESPECTU NOBILITATIS
MATERNÆ SEU QUÆ
EST A VENTRE.

§. I.

Romanos feminas habuisse patricias & nobiles, & principum beneficio nobilitatas, partim extra dubium positum, partim a nobis est sufficienter demonstratum. De Germanis res itidem nota: & ut apud illos

illos equeſtris & ſenatorius ordo diſtincti, itemque di-
 ctatoria, cenſoria, conſularis, prætoria nobilitas gradu
 diſcreta; ita apud hos domini & domicelli, domina &
 domicellæ, dames & demoifelles. *Frauen & Fräulein,*
Edle Knechte, & Edle Mägde ſtirpe nobiles & literis im-
 perialibus nobilitatæ occurrunt: vtut ratio denomina-
 tionis, & principia, quibus vtrique ſunt uſi, haud parum
 videantur diuerſa.

§. II.

Quamdiu enim in Romana republica *æqueo* rerum
 potiebantur, ſumma illi ope ſueuerunt nati, ne cum
 plebeiorum ſanguine miſcerentur patricii. Ipſæ leges
 XII. Tab. aut potius decemuiri cauebant: *patricii cum*
plebeis connubia ne iungunt. Putabant enim, ejus generis
 commixtionem atque affinitatem tollere exiſtimatio-
 nem ſuam, vel ſaltem minuere, ſicque copiam non de-
 futuram plebeis, vt reipublicæ fierent participes. At-
 que hæc illa eſt colluuiſ gentium, & perturbatio au-
 ſpicioſorum publicorum priuatorumque, quam patres
 apud Liviũ *lib. IV. c. 6.* popularia matrimonia pro-
 nuntiabant *æfferre, ne quid ſinceri, ne quid incontaminati*
ſit, vt diſcrimine omni ſublato, nec ſe quiſquam, nec ſuos no-
uerit; quam enim aliam vim connubia promiſcua habere, niſi
vt ferarum prope ritu vulgentur concubitus plebis parrum-
que, vt qui natus ſit ignoret, cuius ſanguinis, quorum ſacro-
rum ſit, dimidius plebis, ne ſecum quidem ipſe concors? Eo
 igitur tempore rarum erat, talem enuptam non poſſe
 generare patricium, aut itidem patriciam, vtut nuptam
 viro honeſto & ingenuo; ſed qui tamen patriciæ gen-
 tis non eſſet; eoque relinquitur, vt amiſerit illam præ-

stantiam stirpis, nec communicauerit cum marito, nec cum liberis ab eo ortis; sed ut illa plebeia effecta fordes contraxerat; ita quod ex illa genitum plebeium videbatur utique.

§. III.

At cum Canuleius tribunus plebis contraria rogatione, ut est eodem apud Liuium *lib. IV. cap. 6.* sustulisset istam legem, nec, præter patricos, ceteri omnes vulgus essent, sine gratia, sine auctoritate; & plebs interea adipisceretur gentem, omniaque quæ erant patriciorum, ut magistratus, sacerdotia, ordines, imperia, triumphos communia acciperent, tum sane plebeii ducebant patricias, hæque nubebant sæpe plebeis, plebeiaque iterum nobilibus ob publicorum munerum administrationem in auctoritate constitutis. Qua occasione frequenter quæsitum, an plebeia uxor nobilis? an patricii ac senatoris filia, vel vxor plebeio copulata nobilitatem amittat? aut an hunc quoque nobilitet?

§. IV.

Et certum est, patriciam sic nuptam plebeio, sed magistratus insignibus ornato, non amisisse genus suum: faciebat enim curulis mariti honor, ut irrideri a sui æqualibus nequireret. Nec enim, sublata hac parte XII. Tab. lege, a boue illa ad asinos transcendebat: quin Stolonis vxor tam erat spectata, atque altera soror patricii sanguinis viro Sulpicio iuncta, posteaquam is, Floro *lib. I. cap. 26.* teste, honorum magistratuumque confortium, quamuis inuito senatui, extorserat. Non equidem inscius sum, etiam post istam rogationem Canuleii, Virginiam Auli filiam patriciam matronas, quod
e pa-

e patribus enupfisset, Volumniumque consulem maritum haberet, sacris arcuisse. Sed auctor est idem, quem laudauimus, Liuius, *Lib. X. cap. 23. gloriatam eam se Viri, bonorumue eius ac rerum gestarum non penitere: aramque PVDICITIÆ plebeia extruisse* oppositam primum aræ patriciæ, postea eodem ritu, atque illa antiquior, cultam. Quo haud dubie dulcissimus allusit Propertius lib. II. Eleg. V. v. 17.

*Templa pudicitia quid opus statuiffe puellis,
Si cuius nuptia quidlibet esse licet.*

Non inargute conicit Ianus Brokhuysen pro *nupta* legendum *nurui*, quia nurus poetis omnis mulier dicitur; foretque sensus; quid profunt aræ dicatæ pudicitia, si cuius feminæ, tam patriciæ, quam plebeia, quidlibet esse liceret, puta, vt vel esset casta, vel impudica.

§. V.

Igitur patricii generis femina nobili elocata, vti suum tuebatur generis splendorem; ita simul nobilitatis particeps fiebat, quam per longam imaginum seriem ostentabat maritus. Atque hinc potissimum est, quod multi ex primariis viris materno etiam genere, si quidem splendidum illud & illustre esset, gloriarentur. Ipse Cæsar, quum auiam haberet Marciam, illius non minus, quam auiti, vel paterni generis mentionem iniicit: *Amita, inquit apud Suetonium cap. VI. mea maternum genus ab Regibus ortum, paternum cum Diis immortalibus coniunctum est: Nam ab Anco Marcio Marcii sunt Reges, quo nomine fuit mater; a Venere Iulii, cuius gentis familia est nostro. Est ergo in genere & sanctitas Regum, qui plurimum inter homines polent, & ceremonia deorum, quorum ipsi in potestate sunt re-*

ges. Et adfert Iacobus Perizonius *cap. III. Animadvers. historic. p. 156.* aliquot exempla, in quibus Viri clarissimi paternum ac maternum genus coniunxerunt. Nec dubium, quin pari more Galba apud Tacitum *lib. I. hist. cap. 15.* ad Pisonem, quem adoptauerat: *Tibi inſigne, SVLPICIAE ac LVTATIAE decora nobilitati tuae adieciſſe.*

§. VI.

Quæ res male a nonnullis accepta fecit, vt solum maternum nobilitasse genus autumarent. Quod non est dimittendum sine censura. Quanquam enim Romani ostentationis gratia auias matresque nominabant earumque se genere efferebant aliquando; non est tamen credendum, aut dicendum statim, nobilitasse ventrem. Neque enim, quum Patricii tenebant primas, hoc fieri potuit; neque, quum Decemuirorum lex sacra lege, aut plebis est sublata scito. Non primum, quia, quæ enupsit a patribus, non amplius erat patricia; non postremum, quia imaginum ius haud quaquam largiebatur matrimonium, sed gesti honores. Solius vxoris natales nihil efficiebant, quia hæc in Viri domum, sacra, auspicia, familiam transibat. Si is habebat gentem & plenam imaginibus domum, ac mulier, quæ conueniebat in manum, non erat ignobilior; ampla sane ostentationis aderat materia, & præconii copiosioris occasio; sin minus, actum videbatur de nobilitate vxoris, tum ea, quæ est ex stirpe, tum quæ ex honoribus. Vtrumque Vlpianus clare indicat l. 8. ff. *de Senatoribus: FEMINAE nuptæ clarissimis personis, clarissimarum personarum appellatione continentur. Clarissimarum feminarum nomine, senatorum filia, nisi quæ*

quæ viros clarissimos sortitæ sunt, non habentur. Feminis enim dignitatem clarissimam mariti tribuunt: parentes vero, donec plebeii nuptiis fuerint copulatæ. Tamdiu igitur clarissima femina erit, quamdiu Senatori nupta est, vel clarissimo, aut separata ab eo, alii inferioris dignitatis non nupsit.

§. VII.

Vera prioris effectus causa non est, quod nulla apud Romanos dignitas vere gentilia: nam falsum hoc quadantenus, si consideres aristocratica rei Romanæ tempora, & patricios patriciasque oculis ac mente complectaris. Id genus mulier etiam sui causa habebat aliquid præstantiæ. Quos Romulus alique legerunt & cooptarunt ad patriciatum, eos cum omni posteritate, totaque gente & familia cooptarunt; eratque hoc nomen haud vanum nobilissimæ stirpis indicium, ut recte concludit acutissimus Guilielmus Maranus *ad tit. ff. de senatoribus*. Quare qui rationem cupit solidiorem, sacra communia, & diuini, humanique iuris consortium, *κοινωνίαν πάντων τῶ βίῃ* circumspeciat, quam Caia Caio, acceptam ferebat, non hic ab illa accipiebat. Nam cum sit *hoc natura commune animantium, ut habeant libidinem procreandi, prima societas* (verba Ciceronis agnosce lib. I. de offic. cap. 17.) *in ipso est coniugio, proxima in liberis, deinde VNA DOMVS, communia omnia*. Ex quo apparet, post in domum deductionem vxorem matrisfamilias nomen habuisse, eamque, quæ vocatur, a laudatur indiuidua vitæ societas, originem sumfisse. Domus vero erat mariti: ad hanc illa transibat cum tota familia, si quam habebat. Atque vnam, *inquit*, Demea Terentianus Adelph. Act. V. scen. VI.

ε = 1102

- - - maceriam iube dirui

*Quantum potest, hac transfer: unam fac domum:
Traduce & matrem & familiam omnem ad nos.*

Quæ verba tanto libentius excito, quanto mihi constat certius, patefieri hinc, sponsam in nuptiis, quæ solenniter contrahebantur, expectasse aliquandiu in hortis, separatamque diætam occupasse, donec, diruta maceria, plenis illa passibus in domum mariti transferretur, ac honore maritali aucta ex sperata vxor tandem lectissima fieret. Habet aliquid huius rei simile *l. 66. §. 1. ff. de donat. inter V. & Vx.* quæ est Mutii Scæuolæ, obscura plerisque visa, sed ita illustrata a Petro Perrenonio *animaduersionum & variarum lectionum lib. II. cap. 6.* vt se ipsam imposterum vindicet ab emendatione.

§. VIII.

In hanc domum, cum senatorum, quos clarissimorum nomine Octavius Augustus insigniri præcepit, coniuges, deducerentur, cuiuscunque etiam generis essent, clarissimarum personarum appellationem accipiebant: dummodo ne libertinam ducerent, aut cum illa, quæ ipsa, cuiusue parentes ludicram artem fecissent, aut murilegulæ essent, matrimonii foedus inirent: quod Iustinianus benigniore præcepto, immo iam Iustinus decessor, emolliuit, ac tandem sustulit, luculentius hoc ostendente Præside in *Gundlingianis part. X. dissert. de Contubernio seruorum §. 21.*

§. IX.

At quæ ex parentum domo in inferioris conditionis hominis denupsit, ea in feminis clarissimis amplius nume-

numerari non poterat; cum in obscura domo, vbi nunc ei agendum, nihil clarum inueniatur; æquumque omnino sit, vt, quæ mulier generis splendorem vtilitati ex nuptiis cum plebeio prætulit, sui etiam mariti conditione teneatur, rationes sic subducentibus Valentiniano & Valente l. 3. *de Murilegulis & Gynæciariis*. Ceterum id moneamus non eandem semper mentem stetisse Imperatoribus summa imis, atque ima summis haud raro miscentibus, vti elucet ex *lib. X. Cod. Theodosiani* variisque hanc in rem latis legibus, rationibus sæpe peculiaribus innitentibus, quas sigillatim, nec infeliciter evolvit Jacobus Gothofredus, Vir summus.

§. X.

Et addimus, nos illa Valentiniani senioris ac Valentis lege, ob rationem in ea generatim indicatam, duntaxat vti: quandoquidem ea non agit abscessisse de feminis nobilibus, sed ingenuis, quas inter haud exiguam inueniri differentiam etiam dupondiis notum est. Cui accedit, *Gynæciarios* mancipiorum genus fuisse, legemque Valentiniani haud obscure Senatus consultum respicere Claudianum, quia denuntiationis solennis mentionem facit, de qua varia adtulit Præses *Gundlingianorum* l. c. Ea propter forte Licinius ob Christi nomen multos *γυναικαίσις ἢ λινοφλοίσις* addixit, memorante Sozomeno *Hist. Eccles. lib. I. cap. 8.* vt taceam, quæ Cangius in voce *Gynæceum* collegit huc imprimis facientia.

§. XI.

Enim vero illepidum prorsus videtur, corradere omnia, quum de nobilitate generis sermo est, quæ de seruis & ingenuis in Digestis, Codice ac Nouellis habentur. Est hæc confusio prima materia, quam non de-

F

uitant,

uitant, qui rei Romanæ peritia leviter solum tincti sunt, temulentis similes, qui quoduis stramentumprehendunt, ne cadant, vbi neque pes neque manus officium suum facere amplius potest. Quem in censum Sanchium, Caranzam, Draconem referas cum sexcentis aliis, vtut magnifice buccas inflantibus.

§. XII.

Hoc magis dignum quæri, quid sit Vlpiano in l. 8. ff. de Senatoribus, SENATORI NUPTAM ESSE, VEL CLARISSIMO? Clarissimus enim & Senator non hic synonyma sunt: quippe particula *vel* disiunctionem arguit. Et suboluit nonnihil G. Pancrollo in *Variis lectionibus*. Erant enim Alexandri Seueri ætate, qua vixit Vlpianus, etiam senatores, qui vt præfecti Prætorio; ita simul clarissimi cum aliis maioribus magistratibus appellabantur: quamlibet in senatu non essent, sed, magistratu deposito, ingredi demum consueto senatum more possent. Verum Alexander Seuerus prodente id ad posteritatem Ælio Lampridio cap. 27. omnia mutans, Præfectis prætorio suis senatoriam addidit dignitatem, vt viri clarissimi & essent & dicerentur: quod antea vel raro fuerat, vel omnino non fuerat: eo usque, vt si quis Imperatorum successorem præfecto prætorii dare vellet; laticlauriam eidem per libertum submitteret, vt in multorum vita Marius Maximus dixit. Alexander autem idcirco senatores esse voluit præfectos prætorii, ne quis non senator de Romano senatore iudicaret.

§. XIII.

Quæ igitur feminæ talibus non essent nuptæ, aut, si fuissent, ad alium inferioris gradus postea diuerterent, eique connubio iungerentur, nomen sane clarissimarum amittebant. Non puto, me erraturum, si dixerim, pro
enu.

enuptis quoque, seu denuptis habitas, quæ in equestris Viri manus conuenissent: *Equites*, inquit Valentinianus, *Romani*, secundum gradum post clarissimatus dignitatem obtinent. l. i. C. de Equestri dignitate. Etsi enim non nescio, ante Valentinianum seniozem, tertium gradum equites habuisse, ita vt primi essent *senatores*, secundi perfectissimi, tertii equites; constat tamen, hunc Principem, dignitatem equestris senatoriæ, seu clarissimorum iterum proximam fecisse, vti fuit ab antiquo, quæ sub Constantino M. paulatim est deminuta. Demonstrat hoc pluribus Jacobus Gothofredus lib. VI. C. Th. tit. 36. l. un. cuius scrinia non compilamus. Quod nos tuemur, inde palam fit, quod Vlpianus clarissimorum solum mentionem infert, adiecturus sine dubio de equitibus aliquid, si nomen *clarissimarum*, equitum vxores seruassent. Cui opinioni haud parum opitulatur illa apud Martialem Gellia equiti nubere recusans, vtut Poeta false deridet eam pro more lib. V. epigr. XVII.

*Dum proauos, atauosque refers & nomina magna
Dum tibi noster EQVES sordida conditio est:
Dum te posse negas, nisi lato, Gellia, clauo
Nubere: nupsisti, Gellia, CISTIFERO.*

Quid autem fuerit *cistifer*, apte explicat ad hunc locum Raderus; quamuis antiqui Codices nonnulli *Cistophoro* legant, vt me docuit Hieronymus Bossius Ticinensis de *Senatorum lato clauo syntagmat. XIV.* sed dubito, num sit iusta lectio. Cistophorus nummi genus est, qui pro eety-po habet cistam mysticam, qualem multi olim in Asia populi signabant. Hadrianus Turnebus aliter; ita dictum nummum opinatus, quia percussus esset forma cistam

ferentis, hoc est *cistigeri*. Sed non fit verisimile, ad vnum omnes eius generis nummos periisse; neque enim vllus visitur, aut visus & descriptus inuenitur vsquam. Quam CUPERI, quam adtulimus, coniectura placet *observ. lib. IV. cap. 16.* Vnum locum e Catullo apponimus *carm. LXI. v. 259.*

Pars obscura canis celebrabant orgia cistis,

Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani.

Erant hæc cistæ canitra non magna, capite gestari solita.
Quod *ἐν παρόδῳ.*

§. XIV.

Magis ad scopum nostrum pertinet, nobilitatis, aut gradus vtrique iacturam fecisse eiusmodi feminas denubentes in inferiorem familiam, nisi Cæsarum auctoritate, priuilegio, aut codicillis acciperent senatorii ordinis ornamenta. Exempla & leges indicauimus supra cap. I. §. XVIII. vnde hæc exceptio firmatur.

§. XV.

Sed quid audio? *Feminis Iliensibus, Delphis, Ponticis id iure præcipuo indulteum; vt liberos suos possent nobilitare. Hoc legem i. ff. §. 2. ad municipalem & de incolis affirmare, cuius sit Vlpianus auctor: qui ex duobus igitur, inquit Campanis parentibus natus est, Campanus est. Sed si ex patre Campano, matre Puteolano, æque municeps Campanus est; nisi forte priuilegio aliquo materna origo censeatur: tunc enim materna originis erit municeps. Vt puta Iliensibus concessum est, vt qui matre Iliensi est, sit eorum municeps. Etiam Delphis hoc tributum & conseruatum est. Celsus etiam refert; Ponticis ex beneficio Pompeii magni competere, vt qui Pontica matre natus esset, Ponticus esset: quod beneficium ad vulgo quæsitos solos pertinere quidam putant: quorum sententiam Celsus non probat.*

bat: neque enim debuisse caueri, ut vulgo quæsitus maris condi-
tionem sequeretur: quam enim aliam originem hic habet? sed
ad eos, qui ex diuersarum ciuitatum parentibus oriuntur. At
citius in Catilinæ domo M. Tullium, quam hac in lege no-
bilitantem me inuenturum ac visurum ventrem spera-
fem. An municipem fieri est nobilem fieri? Qui hic na-
ta xensivos dicitur municeps, suæ ciuitatis ciuis est. Qua-
re primaria in lege quæstio vertitur: cuius sit municipii
ciuis, qui patre ortus Campano, matre aliunde originem
trahente? Et patris conditionem spectari Vlpianus re-
sponder: nisi materna origo munita priuilegio, hoc est,
nisi ciuitati peculiariter tributum, ut illa haberetur pro
ciuitate originaria; etiamsi solâ mater ibi est nata atque
educta: quales sunt Ilium, Delphi, Pontica. Igitur hoc
tantum consequitur, ut is, qui matre natus est Iliensi, sit
Iliensis, quantumuis pater foret Campanus. Aliud ni-
hil hac in lege continetur: de nobilitate ne verbum
quidem occurrit; sed soli Doctores, qui, ut multa & va-
ria dixisse videantur, quæstiones hic inconcinnas sub-
nexuere, ac ventis fabriculosæ, quam pragmaticam vo-
cant, scientiæ agirati, de nobilitate matris male cohæ-
rentia insperferunt: quorum morem, uti facimus flo-
ci, ita etiam eorum consecutiones non existimamus
maioris. Dixissent nonnihil, si de dignitate & honori-
bus gestis in municipiis aliquid adtulissent, utpote quos
etiam Senatores Romani, quid? quod Imperatores re-
tinebant. Ita enim Hermogenianus l. 23. ff. ad Municipal.
Municeps esse desinit, Senatoriam adeptus dignitatem, quan-
tum ad munera, quantum vero ad honorem, retinere creditur.
Sed vereor, ne hoc paullo sublimius sit, quam ut ab o-
mnibus intelligatur. Et intelligerent vero, si Spartia-

ni Hadrianum *cap. XX.* consulerent. *In Hetruria Pratorum Imperator egit; per Latina oppida & Dictator & Ædilis, & Duumvir fuit: apud Neapolitanos Demarchus: in patria sua Quinquennalis, & dein Adriæ Quinquennalis quasi in alia patria.* Itaque Hadrianus Quinquennalis & Ædilis, quamvis Imperator, in patria originaria & naturali mansit: de qua vide sis admodum singularia in excellentissimi Spanhemii *orbe Romano cap. VI.*

§. XVI.

Enim vero, quod in memorata lege Vlpianus notat, neque ad tales honores atque dignitates pertinet; neque ad mulierum nobilitatem. Solum de foro originis sermo est, quod sequuntur liberi Iliensi, Delphica, Pontica matre procreati. Dignitates autem gestique in municipiis honores nullam nobilitatem tribuebant: neque auditum est vnquam, ædilem municipalem, Duumvirum, Decurionem vere nobilem esse reputatum propterea, quod ipse, quod parentes, quod maiores fuerint tali honore in municipio conuestiti.

§. XVII.

Quare ista materna nobilitas, quam hic sibi fingunt Doctores, in auras vanescit. Quod ut liqueat, fac, Senatorem Romanum, vel Consulem habuisse in matrimonio Delphicam, cuius pater fuerit in isto municipio Archon; an filius huius consulis non erit consulis filius, sed Archontis solum nepos? Num matrem sequentur in omnibus, non patrem, qui forte Arpino oriundus, & consul est factus Romæ, quemadmodum euenit Ciceroni? Et non putem, tam aliquem responsurum inficete. Quem obrem relinquitur, ut lex Vlpiani perperam adducatur & adducta sit ad probandum, liberos nobilitari a matre. Id largimur,

mur, patriam eos originariam a matre accepisse, si hæc fuit Iliensis, Pontica, Delphica, & Antiochena. Longum vero esset, & a nostro proposito prorsus alienum, si docere vellemus, quare & quo pacto hisce ciuitatibus id sit indultum priuilegii; de quo tamen Cuiacius te docebit in diuinis *obseruationibus*, & Dionysius Gothofredus in not. ad *b. l.* vt silentio inuoluamus Franciscum Amayam pluresque non minoris nominis Iureconsultos.

§. XVIII.

Nos interea firmiter in opinione ac thesi, quam defendimus, persistimus, & ne minimum quidem nobilitatis mulierem adiciere marito suisque liberis confirmamur. Vnde plane ignoramus, quid in mentem venerit lepidissimo Bartolo, quidue somniauerit Iason. ille ad *l. si diuorzio facto. 21. ff. de V. O.* hic ad *l. suggestioni n. 18. C. de V. S.* quando tradunt, maritum plebei generis, si nobili genere natam duxerit, dotemque sibi, quam nullam acceperit, cauerit numeratam, de dote non numerata, inter tempora præstituta queri, vel excipere non posse. Causam huius decisionis diuinando adsequi forte poterit nemo: adeo longe quæsitæ eorum sunt argumenta. Putant enim, induci hic compensationem, maritumque, si nec petat dotem, nec accipiat, nihil ea ratione donaturum coniungi nobili, quippe quæ nouis domum honoribus auxerit, eoque aliquid indulgendum nobilitati, quæ omnia penset: neque idcirco donationem hanc prohibitam videri, quia non sit donatio inter maritum & uxorem, sed licita atque debita cum nobilitate compensatio. Verum hæc noua ac mirabilis sane *uoue deota* est, Bartolo & Iasone dignissima, vt qui in rebus antiquis & ad iuris prudentiam Romanam pertinentibus talpa sæpe non sunt oculatiores.

tiores. Vbi enim didicerunt isti glossarum conditores, feminam mariti domum reddere splendidiorē? eique aliquid adferre dignitatis? Vix enim est, vt marito gloriosa fuerit vnquam apud Romanos solius vxoris nobilitas. Hoc verum, dedecori aliquando mulierem esse potuisse Viro; sed non potuit efficere illa vnquam, vt qui non esset florenti genere satus, vxorio splendore tantillum illustraretur. Ex quo patet, quam frigide & insulse peragant nobilitatis Romanæ fabulam cum Jasone suo Bartolus, digni, qui explodantur omnium sibilis, & expellantur solidioris atque elegantioris Jurisprudentiæ theatro, vbi marito domus, sacra, penates, dignitas tribuuntur; non feminæ, viri radiis nunquam non collustrandæ, nisi aut manere in obscuro, aut imminuta claritate conferre se in tenebras abiecte cupiat. Adde, si lubet, quæ habet Ioannes Vaudus *lib. II. quæst. 37.* Et adiecissim ego Romanorum vxores, vbi in maritorum familias transferant, census maritorum gentilitiis nominibus, si vera hæc foret Thomæ Reinesii *Synr. Inscript. p. 42.* & probata observatio. Refellitur enim is innumeris mulierum exemplis, gentis suæ, non maritorum nomen ostentantium.

§. XIX.

Atque ita quidem euentibus signis argumentisque est ostensum, nihil in matrimonio præsidii pro mulieribus offendi, vt hæ vel nobilitent viros, vel fortunæ suæ bonis insignibusque locupletent liberos: nunc videamus, quid extra matrimonium valeant nobiles feminæ, quidue impertiant ex se natis. Triumphum hic canunt, & fidentius incedunt, qui nobis contraeunt, ac facultatem nobilitandi matri per leges tributam expellere animo
non

nondum sunt apti. Igitur Vlpiani philosophiam iactant; eam sibi edicunt patrocinari; huic adiciendum calculum iubent, quando is in fragmentis sit. V. §. 8. *Connubio*, inquit, *interueniente liberi patrem sequuntur: non interueniente connubio matris conditioni accedunt. Excepto eo, qui ex peregrino & ciue Romana peregrinus nascitur. Quoniam lex Mensa ex alterutro peregrino natum deterioris parentis conditionem sequi iubet.* Et pareremus edicto, si Vlpianus præcepisset, quod volunt, nec a peregrino Prætoris proficeretur, quidquid tuentur ac dicunt. Valde enim timeo, ne iterum a baculo ad angulum argumententur, & libertatis atque ingenuitatis beneficia cum prærogatiuo nobilitatis nomine strenue confundant. Quod ut intelligatur enucleatius, faciendum est.

§. XX.

Sicuti enim Vlpianus, ceterorum Iureconsultorum more, naturalia a ciuilibus sollicitè separat; ita is matrimonium ad patriæ & rei Romanæ leges exigit, utpote in qua potiores sunt viri partes; cuiusque de conditione ipsa mulier aliquid mutuatur, ac sibi habere cupit, eiusque solem pluuiaque combibit. Quocirca fas etiam est, ut, stante & interueniente connubio, liberi tam in naturalibus, quam ciuilibus sequantur patrem, qui est caput familiæ, & de quo existimarunt veteres, quod hic solus generis auctor sit, maxime cum Diogenes & Hippon Stoici, ut est apud Censorinum, statuerent, partum ex femine viri solum procreari. Vnde satis liquet, quare patri certo tantam præcellentiam hac parte tribuerint leges & veteres Consulti.

§. XXI.

Verum ubi pater nullus est, aut, quod sensu iuris

G

perin-

perinde, incertus, neque is apparet liquido, ibi profecto per rerum naturam fieri non potest, vt ad patrem respiciatur. Quocirca sola mater restabat, quam sequantur liberi; idque Vlpianus *l. 24. ff. de statu hominum LEGI NATVRÆ* adscribit. Cuius rei quæ sit vera & interior causa, non omnes intelligunt. Ego vero haud temere animum induco, Romanos naturalium liberorum vtilitates in legibus & sanctionibus suis neglexisse: fueruntque illi in ea existimatione, vt quasi diuersi generis aliquid, & prorsus in republica alienum haberentur: adeo nulla eos *Φιλανθρωπία* ante Valentinianum & Constantinum M. nullo fere studio & affectu sunt profecuti. Saltem Iustinianus id clare Nouella LXXXIX. innuit, neruoseque probat Guilielmus Douiatius, consiliarius in regio Tholosatum Senatu pereruditus, *Enarratione in Responso Iurisconsultorum naturalia primæ & secundæ partis Digestorum X.* Quod si verum est, nempe, ius civile Romanorum naturales liberos antiquitus spreuisse, quid mirum, tradere Vlpianum lege naturæ factum, vt hi matrem sequantur? Non alienum erit hoc loco, expendere naturalium liberorum appellationem, quam apte, ni fallor, euoluit Desiderius Heraldus rerum & quæst. *Iuris quotidianarum lib. I. cap. I. n. 2.* *Naturalium,* inquit, *appellatio est πολύσημη pro diuersis respectibus. Respectu adoptiuorum filii legitimi dicitur naturales, quia sunt φύσει natura, adoptiui autem δεσει, & ex legis solius commento. Natura a legibus temperata, & iis obsequens procreat liberos legitimos. Hominum & legum ingenium liberos adoptiuos. At natura vaga, ac legibus soluta, & libertate sua lasciuens procreat quidem liberos, sed quos lex, quandoquidem naturæ solius opus sunt, legum forma non adbibita,*
natu-

naturales tantum appellat. Atque sic liberi naturales sunt non legitimi.

§. XXII.

Iam adsumo magis speciatim: liberi extra matrimonium nati non sunt legitimi; quia deficit legitima coniunctio, deficit pater: nihil enim hic civile est; omnia naturalia; igitur solum etiam accipiunt naturale. Quid vero hoc est, nisi libertas est? Servitus facti habetur, siue sit præsens, siue antecedens, siue consequens. Quando itaque matrem sequi dicuntur naturales & vulgo concepti partique, eiusmodi factum excluditur; atque interea, quando libera est mater, etiam illi ingenui pronunciantur liberique; sin secus, hoc est, si vel facti suo, vel alieno mater est ancilla, etiam partus non consequetur statum, sed servus erit. Præter hoc nihil extra matrimonium natis tribuit Vlpianus.

§. XXIII.

At tu vero, qui nobis aliisque obstrepis, non naturale, sed civile, & quod est aduentitium ex lege, iis tribuis, quorum lex primum, & præcipue Vlpiani tempore nondum rationem habuit. Est hæc, fateor, interpretatio non vulgaris: sed permitte nobis, ut nullum Iurisperitentiam Romanam pestilens magis sidus afflasse statuamus, quam cum propriæ ἐπιλύσεως commenta nobis obrudunt cruda in forum studia proiicientes. Nobilitatem vero qualitatem esse aduentitiam, non a natura hominibus ingentam, sed hominum scitis institutisque introductam, probatione fere non eget. In sensus quippe incurrit, eoque σωματικῶς comprehenditur, atque oculis contrectatur, id esse naturale non posse, sine quo natura hominum optime consistit. Est hæc Francisci A-

mayæ acutissimi Hispani non ingeniosa, sed ad naturalem euidentiam proxime accedens demonstratio.

§. XXIV.

Ast auscultabo tamen hiscentibus erroremque suum opiniose tuentibus. Distingue, aiunt, nobilitatem sanguinis, a nobilitate honorum: finge patriciam, cui in venis natat patricius sanguis, finge natam, natumque ex tali sanguine, an generando mutatur sanguis? an Dea non pariet Deum? an ex nobili sanguine fluet ignobilis sanguis? Enim vero miseret me talium argumentorum: quantumuis repugnantias repugnantis cumulent. Euge enim, maneamus hic loci paullulum; ac me incredulum interea, uti forsitan sueuistis, nominato, donec maius appareat veritatis lumen. Quid est SANCHI? hunc enim barbarum hominem, qui magnum de matrimonio volumen conscribillauit, in primis oppugnandum sumo: quid est, repeto, sanguinis nobilitas? Quanquam enim non diffiteor, stirpis nobilitatem posse forte appellari nobilitatem sanguinis, non habent tamen dissentientes fat rationis, ut illam pro mere naturali venditent. Quum Romulus aliique patricos fecerunt iisque cum posteris maiorem plebeiis dignationem tribuerunt, caue illam in sanguine latuisse dignationem credas blateresque. Non est res ista corporalis, quæ tangi possit: fac potius, & festinante licet stilo, incorporalem dic, moralem appella, atque intellectu tantum comprehensibilem statue, quia civilis est, quia moralis, quia incorporalis. Et certe si lices fuissent Romani, atque obtusi prorsus, si credidissent, patriciam dignitatem propagari quaqua ratione. Propagatur verum est, sed secundum patriæ honestos mores, secundum statuta ciuitatis, secundum fori ac le-

eti

Etigenialis inuiolabiles leges. Quæ has migraret, ab ara pudicitia patriciae & plebeiae arcebatur, & extorris quasi agebat, atque ad alium pertinere populum fere credebatur, a legum beneficiis remota, inimica veterum Romanorum sanctitati, hostis pudicitiae. Si quid retinuit inuerecunda, id non ciuile erat edepol, magnificum, excellens; sed omnibus mortalibus, qua moralibus commune, aut plebeiis quoque facile obtentu. Quod postremum propterea addo, ne nobis decuriones spurios obiciant, a quorum muneribus ne Iudæos quidem ac Christianos, quos pro vilissimis habuere pagani, excluderant. Nec latere de cetero peritiores potest, se uere animaduertisse Romanos in feminas primarias prostituentes pudorem. Saltem Lipsius ignaros eius rei in *excursu* ad Taciti Annal. lib. II. cap. 85. copiosius docebit, non nos, qui in transcurso duntaxat monemus, & dignitatem tales amisisse, & ornamenta, hoc est, institam, stolum, vittas. Et tamen non pudet disquirere, utrum liberi naturales ac vulgo quæsi nobiles fuerint, quorum interea matres nobilitatem & omnia eius ornamenta ipso iure factoque perdidere: quod sine dubio ἀτοπον. Nec iuuat, etsi meretricem a concubina separari iubent. An enim nobilis femina esse potuit concubina? Non est mihi Iureconsultorum schola cognita, cuius e gremio talis spargatur doctrina: feminam clarissimam potuisse fieri amicam, quam licite uiueretur sine solenni deductione in domum, sine testatione & tabulis dotalibus, sine auspiciis & pronubis, sine aquæ & ignis acceptione. Potius exploratum est, stupra matronarum ordinis primi ac secundi ad seruandum publicum decus, non abiisse impunita; cum e contrario in libertinas, aut quæ erant e plebe, tantum

non impune peccaretur; hæcque militia venerea his ferre fuerit permiffa.

§. XXV.

Ac nemo vero induxit animum, fanguinem patri-
ciæ feminæ, aut cunni albi, vt Horatii verbo vtar, effice-
re, ne fit amiffa dignitas, quam paffa ftuprum non folum
commaculauit, verum etiam non fine magno gentis fuæ
dedecore extinxit. Ipfâ lex Pauli *47. ff. de Ritu Nuptiarum*
nullum proftitutæ ſenatoris filiæ feruari honorem adfir-
mat, quæ tam ſpurcum non eſt aſpernata commercium.
Durum equidem hoc cenſet Matthæus Weſenbecius in
paratidis ad *π. de his, qui norantur infamia*; ſed ita ſcripta
eſt lex, ita more Romanorum veterrimo fuit, ita Ti-
berius ac Claudius denuo ſanxerunt. Non legitur a-
pud Suetonium Tacitumque, aliquem tum temporis
tantas de illuſtri ſanguine tragoedias excitaffe; vt
nunc excitant plures, qui, quæ loquuntur, neſciunt,
ſanguinem crepantes ſine modo, ignari interea, ſe futi-
re ac murmurare cum vulgo, ac, quidquid adiicitur ſan-
guini, ad commenta ciuitatium & iuris fictiones perti-
nere, quæ ceſſant iterum atque in auras dilabuntur, cum
a ſcopo, quem animo intenderunt Reipublicæ principes,
eiufmodi perſonæ, quibus prodeſſe debet fictio, reſiliunt.
Quod autem iſti tandem de Dea Deum generante *ἀλόγως*
inſpergunt, e Ciceronis lib. III. cap. 18. *de Natura Deorum*
mutuo ſumferunt, in nouum errorem prolapſi. Au-
diamus Tullium: *Quorum patres Di, non erant in Deorum*
numero? Quid? quorum matres Deæ? opior etiam magis:
Vt enim in iure civili, qui eſt matre libera, liber eſt; item iure
naturæ, qui Dea matre eſt, Deus fit neceſſe eſt. Iam circum-
ſpice, qui tales ludos facis, equite non plaudente, vt agnof-
cas

cas errorem. An affirmat Cicero, nobilem fieri, quem genuit nobilis mater? Et non putem. Libertas naturæ donum est; igitur hanc accipit a matre filius. De Diis eorumque generatione nulla lex esse civilis potest; itaque & Dea Deum gignit. Tu vero perperam nobilitatem stirpis tanquam naturale bonum consideras, quamvis illa vim suam decusque a civitatis arbitrio sumat; atque interea cum hisce cogitatis tanquam cum pila conflictaris ludisque. Vnum ad suo, ne veteres solos tam existimes severos, tam graves, ac sanctos. Ipse Iustinianus Imperator spurios illustri femina, quæ liberos habet legitimos, procreatos, ab eius successione remouet. Eccur? Rationem ipse *l. 5. C. ad SC. Orphitianum* suppeditat: *Quum in mulieribus ingenuis & illustribus, quibus castitatis observatio præcipuum debitum est, nominari spurios satis iniuriosum, satisque acerbum, & nostris temporibus indignum iudicamus.* Quas hic ingenuas appellat Iustinianus, Basilicorum compilatores *εὐγενεῖς* vertunt, id est nobiles. Quibus præmissis, age iterum, ratiocinemur parum per, & sensus consulamus. An, qui nominari non debent, nobiles erunt, nominatissimi que? Non, inquis, hoc sensu; sed sanguine nobiles erunt. Sanguine, regero, nobiles ii solum dici possunt, qui agnationem habent & cognationem nobilem. Spurii vero & nothi nec gentem, nec agnationem habent; quia vel pater nescitur, vel illum ciere nequeunt certo. Quod ad cognationem, videtur quidem, hac neque nothos neque spurios destitui: sed mutabis mentem, vertesque stilum, si pensitaueris, spuriorum originem ex eo tantum die, quo nati sunt, numerari. Indico legem *g. ff. ad Municipal.* peregrinum hoc videatur ulli. Præterea non est negligendum, mulierem familiæ suæ & caput & finem esse. Hoc iterum ex
lege.

lege 195. ff. de V. S. constat. Iam vero, si suæ familiæ caput
 est mulier, non pertinebit spurius ad aliam, quam matris,
 cuius hæc caput est, familiam, aut potius cellam; eoque
 auos maioresque numerare non poterit. Ex quo claret,
 nec stirpis nobilitatem hæreditare spurium acquirere,
 quia stirps cum matre hoc loco cum dedecore incipit;
 nec imaginum ius, quia, quæ amisit maiorum honorem,
 hunc propagare ad suos non potest: sed veluti extranea
 merito habetur. Quin immo finge, manere illustrem fe-
 minam, quæ deposuit pudorem, in patris familia, quid
 hoc ad filium, qui, uti vidimus, nominari non debet? Sed
 non mansit forte ipsamet, quod ad ciuilia adinet benefi-
 cia & ornamenta, in patris familia. Ceterum non abs re
 erit, obseruare, neque patricios olim perstitisse, neque
 horum ius atque nomen retinuisse, qui in plebeiam fa-
 miliam per adoptionem transuerunt. Quidquid in con-
 trarium inuenitur, id non nisi diu post, sub Imperatori-
 bus, ius originis in honoribus suscipiendis adoptione non
 mutari statuentibus, inualuit, ut e digestis colligitur *ad*
Municipalem; ostenditque Perizonius *dissert. de ducenda de-*
functi fratris uxore p. 87. Igitur colligi multo minus de-
 bet, patriciam manere patriciam, quando illa plebeio sese
 iungit, & spurium retinere splendorem natalium, quo ca-
 ret exciditque mater venere ac libidine famosa.

§. XXVI.

Sed fac amplius, matrem patremque fuisse nobilem,
 qui generarunt filium naturalem; forte nec hoc proderit
 tibi: quantumuis sic facias fingasque. Iniustus pater non
 est sensu iuris pater. Itaque tali modo natus *ὀνόμας* erit:
 ut forte certus est pater, atque aliunde de eo constat.
 Sufficit, non constare ciuilitate, nec posse eum legitime
 nomi;

nominari patrem. Adde, non repugnamus, legitimari filium, liberosque sic genitos quæsitosque, legitimari vel per subsequens matrimonium, vel rescriptum Principis; & nondum tamen habendos, dicendosque nobiles fidenter pronuntiamus. Qui enim legitimus efficitur patri, non generi sic efficitur legitimus. Quod quum ita sit, non acquireret certe legitimatus nobilitatem generis, nec honorum imaginumque societatem: vt qui per totam diffusam familiam sunt, nec ad patrem solum, sed ad familiam individua ratione pertinent; talisque ad summum, si pater magistratus curulis, vnius imaginis homo efficeretur. Itaque quocunque te vertas, ex Romani iuris ratione.

FABIO vel iudice vincam

In transcursu moneo, Fabium hunc Horatianum Iureconsultum fuisse deprehensum in adulterio. *Deprehendi miserum est*: ita idem Venusinus *Lib. I. Satyr. II. v. 269.*

§. XXVII.

Quanquam vero in Iustiniano corpore nihil solidi inuenitur, quod pro ventre nobilitante queat adduci; non tamen incredibile, aut humanam excedere mihi fidem videtur, statuto posse permitti, vel iuberi, vt a matre nobilitas proficiscatur in filium liberosque. Nam etsi Bartolus hoc sibi vna cum Palæotto aliisque innumeris persuadere ausus non est; deprehendi tamen, propterea id iis videri falsum atque incredibile, quod iuris naturalis sit, nobilitatem venire a Patre, paternoque genere: cui etiam obsecundauerint leges Romanæ, quas pro ipsa ratione bene multi haud raro venditant. At valde dubium, immo falsum est, nobilitatis fundamentum iure naturali tanquam tibicine fulciri; cum ea meri arbitrii, & inde varii generis, variisque rationibus ac causis sit superstructa.

H

Non

Non repetam, apud Xanthios lege fuisse cautum, vt a matribus generis nomen filii fortirentur, non nominabo Locros, non Lycios vniuersos, de quibus Plutarchus, Herodotus, Polybius; quos excerpfit Andreas Tiraquellus Vir diligentissimus; quaque parte eum exscripsere ad vnum fere omnes, qui de nobilitate aliquid sunt commentati. Sat est, perse intelligi, a summa pendere potestate hoc, quidquid est, commentitium: quia non est a natura nobilitas, vtpote quæ omnes homines æquales producit: quin facile foret ostensu, etiam matrimoniorum æqualitatem atque inter contrahentes paritatem lege gentium nequaquam præcipi, sed ab arbitrio imperantium, vtut rationabili, proficisci. Quod si vero quærat, quid magis congruum atque decens, si sit stabilienda nobilitas; paternum ne potius, an maternum respiciendum genus, paullo aliter existimarem definiendum. Nunc disputatur, quid iure fiat, & quid denique factum *cum maxime sit in Germania*, vbi nobilitatem duci a ventre, non sunt nonnulli, qui dicant; plures tamen, qui nobiscum solidioribus moti rationibus tueantur contrarium.

§. XXVIII.

Quare præponimus, antiquissimos Germanos ciues suos certos in ordines distribuisse. De Saxonibus id supra demonstratum dedimus; qui inprimis in coniugiis ineundis ita fuere patrii moris atque *εὐταξίας* studiosi, nihil vt in connubiis tolerarent mixturæ. Adamus Bremenensis classicus hac de re testis est, nostro commodo, Eginharti arans vitulo: *Id legibus firmatum, vt nulla pars in copulandis coniugiis propriae sortis terminos transferat: sed nobiles nobilem ducat uxorem, & liber liberam: libertus coniugatur libertæ & seruus ancillæ.* Si vero quispiam horum sibi non

con.

*congruentem & genere præstantem duxerit uxorem, cum vita sua damno componat. Ex quo concluditur certo, eo tempore nulli Saxonum venisse in mentem, liberas feminas pro lubitu posse nubere: posteaquam nunc constat, capitali supplicio fuisse subiectas, quæ impari coniugio necterentur. Non est nostrum, differere nunc, tueritne hæc consuetudo nimis acerba? Dependet res tota ab imperantium arbitrio, & pactione ciuitatis; nec credimus, iure reprehendi, qui ordinem semel institutum intento seruare studio faterentur. Quod si enim Romanis licuit colluionem coniugiorum prohibere seuere, ne videlicet optimates in contemptum adducerentur; quidni liceret etiam Saxonibus tueri discrimen semel introductum, ac, ne vulgarentur concubitus plebis procerum, que, prouidere. Saltem venerabilis Beda ita veterum Saxonum Rempublicam depinxit, prorsus vt appareat summam auctoritatem penes optimates steterisse; quem vt percipiamus, forte interest Lectoris: *Saxones, inquit lib. I. Hist. eccles. cap. II. Regem non habent, sed Satrapas plurimos suæ gentis præpositos, qui ingruente belli articulo mittunt æqualiter, sortes, & quemcumque fors ostenderit, hunc tempore belli ducent omnes sequuntur; peractæ autem bello rursus æqualis potentia fiunt omnes Satrapæ.**

§. XXIX.

Et si vero de Francis antiquis hac in causa tam luculentum atq; egregium testimonium non suppetit, quam de Saxonibus produximus; elucet tamen hinc inde non hos idem promiscuis indulgisse coniugiis. Neque enim lex Salia tantum; verum etiam Caroli M. ac Ludouici Pii temporibus condita Capitularia *mulierem liberam mancipio sese iungentem cum omnibus natis Domino addicunt: quod*

indicio est, vehementer Francorum genti impares displicuisse nuptias: ut ut pœna non erat ab iis tam tristis atque horrida statuta, atque a Saxonibus, aliisque Germanicis populis, de quibus paulo post. A Salica lege in hoc differt Ripuaria, quod Virum quoque ancillam Ripuarii in matrimonium ducentem perpetuo seruitutis iugo subiiciat.

§. XXX.

Lex Allemannica vero paullo mitior Francorum instituta erat: nec enim hæc liberam Allemannam in familiam domini; sed genitam duntaxat ab ea prolem transcribat: ipsa interea amittente hæreditatem & maculam contrahente sat grauem. Langobardorum maiores vero Saxonum seueritati locum dabant: haud secus atque Burgundi, qui nece vindicandas eiusmodi impares nuptias iudicabant. Vnde facile est ad concludendum, perperam laborare omnes, qui non extinguere feminæ Germanice nobilitatem posse somniant, quia sit data sanguini: sed *ætrona* sese loqui & illiberaliter cogitare ipsi demum intelligunt, quando nec ingenuitatem, nec libertatem, nec vitam seruasse ingenue natas feminas ad seruorum contubernia declinantes videbunt. Et quis iam audebit, nobilitatem stirpis ita in iis extollere, tamque magnifice de generosa sentire radice, ut fructus in alios, maritum puta, liberosque spargat ipsa debilitata ac fracta? nec proderit, iniquitatis postulare hæc leges antiquas omnes atque iis scribere dicam: quandoquidem illi, qui contrarium sustinent, de more Teutonico verba faciunt; qui vero, uti eum depingunt, nusquam, nisi in opinione commentitia adoptantium inuenitur. Si quid video, non sane indolem coniugiorum apud maiores nostros satis habent perspectam.

Quare

Quare operæ forte pretium essent facturi, si Potgieseri libellum singularem *de conditione & statu seruorum* euoluerent, qui perdocte varios gentium mores colligit &, quam inique semper inæquales illæ nuptias tulerint, copiose ostendit.

§. XXXI.

Quod vt quodammodo constet, in memoriam vniuersis Taciti reuocabimus testimonium: *Seuera illic matrimonia sunt.* Nam & maritus ibi primas tenuit, non quidem ob easdem, quas Romani habuere causas, sed proprias. Sic enim vnum accipiebant feminæ maritum, quomodo vnum corpus vnamque vitam, ac personæ, non rei affectum mancipientes, a viro exspectabant vniuersa, dotem, honores, bona, lucraque omnia. Quamobrem etsi apud eos tam solennis in domum deductio, tot sacra arcana, tot conjugales Dii, quot apud Latinos non obseruantur; tamen ex aliis signis, nempe ex bubus equisque iunctis, ex laborum periculisque indiuidua societate tam arcta colligitur coniunctio atque vnitas, vt coniugium coniugis, non coniugem coniugii causa amare viderentur: vt recte Grotius verba Tacita *d. M.G. cap. XIX.* interpretatur. Ex quo id patere minimum arbitror, vxores semper maritos in oculis tulisse, atque ab his fortunæ munera, laudem, gloriam decusque sperasse.

§. XXXII.

Qui aliter, omnia subuertunt, mores maiorum informantes, submutantes, nouum iisdem ingenium proprio ausu induentes, turbando vetera, substituendo noua, ne, quæ figunt refinguntque, cernant, reciscantque vniuersi. Ego vero regulæ ac maiorem mori tena-

cuius insisto. Quæ enim de Saxonibus adtulimus, Caroli M. ætate apud eos obtinuisse, Eginharti & Adami Brementis fide certum est. Nec diuersum de Francis constat, paululum vtut lenioribus in infligendo pœnæ genere. Quod in Campania in mores irrepfit, nempe, vt ingenua Campana muliere natus haberetur pro ingenuo id regulam non tam tollit, quam firmat, quia nemo non hoc institutum e priuilegio deriuat, simul atque Gallia Iureconsulti tempus ac causam indicant, quare tam abhorrens a prima Francorum lege consuetudo inualuerit. Cui enim ignotum est prælium parricidale commissum ad Fontenetam prope Brittas? quo sicuti flos Francicæ nobilitatis cecidit; ita tanta inprimis strage affecta est Campaniæ nobilitas, vt vix esset, qui cum honore ferre arma. Eo igitur tempore vsu venisse ad vnum adfirmant omnes, etiam politicissimus Gabriel Daniel in luculento patriarum historiarum opere, vt vxor nobilem efficeret maritum, & familiam genere insignem ad posteros continuaret. Quis vero a singulari euentu, priuilegio ac more particulari ad vniuersalem existimaret concludendum, nisi qui mentis deminutionem sit quodammodo passus? Quamobrem ratum maneat, aliam Francis Germanisque sedisse consuetudinem, donec contra veterum instituta producatum nouum, & quod laudabiliter constitutum, ostendatur dissolutum.

§. XXXIII.

At valde vereor, ne nihil sint demonstraturi. Quæ enim hæc consecutio est? adfirmant Dionysius Gothofredus, Petrus Pithæus, Carolus Lofsæus aliique, Campanos, Trecenses, Senonenses, Caluimontanos liberis matre nobili oriundis tribuere nobilitatis iura; Ergo vniuer-

niuerſa Francia hiſce vixit inſtitutis. Putaſſes ſane, qui Trecentes, Senonenſes, Caluimontanos recensent, & a Campanis ſeparant, diuerſos Galliaꝝ populos numeraffe, vnde poſtea conficiant inductionem concludantque inſolentiſſime: totam Galliam igitur hiſce fere moribus indulgere. At omnes hæ ciuitates Campaniæ ſunt, a quibus ad totam Galliam perperam neſtitur conſecutionis filium. Quod de Andegauenſibus adiicitur, vtique falſum eſt, ſi audiamus Ioannem Bodinum, ANDIUM SINE BONO; cui plus hoc loco tribuimus quam Renato Choppino, vt ut rem iudicatam laudanti. Neque enim veriſimile fit, Potinum *lib. I. de republica* tam acriter inſectaturum fuiſſe nobilitatem a feminis ductam, ſi mos ei patrius contrarium quotidie in aures inſuſuſſet. Et factantiſper, obtinuiſſe hominem ſingularem aut vnius generoſæ feminæ hæredes apud Andios fortuito decreto, vt nobilium numero cenſerentur; quis vna volitante hirundine vernum ſeſe tempus inſinuare, aut aperire concluderet? quis ab vna ciuitate, vel municipio ad vniuerſum Galliaꝝ regnum inferret: Sed immo vero probabilius eſt multo, in ceteris Galliaꝝ prouinciis aliam paſſim regnare conſuetudinem, quoniam Iureconſulti Galliaꝝ cum Franciſco Connano ſæpe ſæpius ingeminant: *Male Campani, vicini noſtri, qui nobilitatem etiam a matre ſibi ſumunt, patre licet ignobili: vt eos inuoluamus ſilentio, qui de vſu vniuerſali etiam in Campania dubitant, huncque morem tantum non per riſum locumque contemnunt; non ita ludificaturi hercle, ſi id gentico fieret more, inque actibus rerum multus atque diſſiduus vſus ſenſus oculosque feriret.* Adſcribam magnæ in Galliaꝝ exiſtimationis viri Ioannis Bacquetii *Oper. Tom. II. p. 54. claris;*

clarissima verba: *Et pour le jour ad' huy on n'a point d'égard aux dites coutumes & tient on pour certain en France, que le ventre annoblit point: tellement qui sont issus de pere roturier & de mere noble, sont roturiers, s' ils n' ont obtenu arrest de la Cour des aydes.* Erat Bacquetius regii fisci aduocatus, qui fisci, seu domaniorum iura labore non pœnitendo euoluit.

§. XXXIV.

Quibus ita constitutis leuis res erit operæ, dispellere fumos, quos præsumta iterum opinio de vera & in sanguine residente nobilitate propellit foras. Neutiquam enim extra omnem dubitationem constitutum est, nobilitatem viuere & spirare quasi in sanguine: quin hoc primum istud ψευδὸς est, iam confutatum a nobis, quo admissio plura eaque innumera inde pullulantia admittenda sunt falsa. Neque enim tum inepte inferunt: si in sanguine est nobilitas vera, etiam ea propagatur a matre in liberos. Verum obscura quadam idea impediuntur & cruciantur, vt, quid cogitent, vix resciscant. Nobilitas, repeto, quomocumque definiatur, prærogatiua est a summa potestate alicui destinata; & quam propagare potest vtique, si secundum patriæ ac summæ potestatis institutum fiat. Propagatio vero legitima non fit ab vna persona, sed binis, sibi paribus, aut faltem sibi non prorsus imparibus. Quæ secus faciunt, ac plebeïæ litantes veneri a regula vsu patrio confirmata desciscunt, vilem edere partum merito censentur. Vt in omnium oculos incurrat absona contrariæ sententiæ illatio, sume, quæso, & nobilissimi generis feminam in vespillonis, aut turpis agitatoris, aut carnificis ruere amplexus tantisper statue, statue eam coniugali pacto firmare amoris sui factuos ignes: an partum quæso, quia innobilis feminæ
vtero

utero est excoctus, obstinate amplius nominabis partum ingenue natum, ac generosæ stirpis consortem? Sin minus, (nam forte ad contemptissimi hominis nomen horrescis) age, descendas in te, relegasque inconcinna deamati principii vestigia, & forte non sine lætitia tandem exclamabis: *illucescit*. Et illucescat Tibi, adclamabo, illucescat, precabor, veritatis lumen, ne sanguinis imaginaria generositas amplius rationem de statu suo deturbet, ac te corporearum rerum figuris detentum in compta ramosa, & errorum stagna paludesque deducat. Ceterum non nego, potuisse te, antequam in viam a nobis reduceris, proprio addiscere Marte, Germanos nostros eam de nobilitate sanguini ratione indelebili impressa philosophiam nunquam & nusquam esse sectatos; quippe qui admodum severe statuerunt, ut ingenuæ mulieris e seruo suscepta proles in mancipiis numeraretur, & glebæ dominique sole adscripta ab omni nobilitatis & ingenuitatis lumine inanis maneret: quod propter inveteratam opinionem interato duximus monendum.

§. XXXV.

Cui argumento, haud scio, quid queat opponi, nisi quis cum ineptissimis Iureconsultis, iisque Hispanis, adferere audeat, *nobilitatem ipsam differre a splendore nobilitatis*. Hunc enim, aiunt, perdi, si qua mulier generis sui oblita in vilis hominis contemptum sese cubile inferat, nobilitatem non item, utpote quæ sit naturalis, a maioribus accepta, verusta & longa possessione munita. Quod quia in antecedentibus plene nondum dispuli faciam, ut nunc discutiantur omnia, quæ caliginem denuo circumfundunt; nudique appareat ineptæ sententiæ

I

basia-

basiatores, veluti Æsopi cornicula, aut Platonici hominis implumis forma.

§. XXXVI.

Nobilitatem naturalem dicunt: hic latet fucus. Et supra vero obseruauimus, non sic nobilitatem videri posse naturalem, vt ne abesse ab homine queat. Quare ne prorsus habeantur absurdi, dicant necesse est, non sic eam carere initio, vt omnibus mortalibus communis sit: potius in eam accessisse olim sanguini, vt liquefacta & absorpta vilitate, & populari vulgaritate, commixtio sit nata, nescio, quæ? & facultatum ac virtutum omnium indiuidua connexio, ac obliuionem originis plebeie inducens vis occulta, hincque incognita latentium opum eleuatio, atque ortus quasi secundus; cumque patibilis sanguinis natura, nescio iterum, quæ conuersio, influxus, incitatio, assultus, incurfus & eminentioris virtutis noua consociatio, ac sordidarum quarumuis partium adstrictio, expulsioque, gustus nouus, odor nulli notus, concentus inauditus, obscurarumque rerum omnium incredibilis transmutatio & μεταμορφωσις sine exemplo euenerit tandem? Quæ & similia verba, si quis non intelligat penitus, nec intimis in visceribus sentiat, quæ sibi ingerant Hispanicæ scholæ Magistri discipulique, is cogitet, neque Angelis hæc arcana nobilitatis sacra satis esse perspecta, adeoque neminem mortalium pudore debere suffundi, si suam fateri ingnorantiam cogatur.

§. XXXVII.

Quod ne ficte videatur dictum, profiteor sane, me quoque, quidquid de illa vera & naturali nobilitate magnifice profertur, nec capere, nec, si caperem, posse enunciare per-

perspicue: sat certus ceteroquin, malæ causæ indicium ipsosmet prodere, qui, quæ scribunt dicuntque, efferre nequeunt, aut ita in luce constituere, vt, qui operam impendunt, quo videant, nihil videant, sed tenebris oppressa demum offendant vniuersa. Atque eius generis est istud, quod non sine fructu deteximus, nobilitatis naturalis idolum, quod adorant homines peregrina sacra curiose sectantes, id facturi minime, si a teneris claris animi perceptionibus adsuefecissent. Quapropter perinde mihi, qui sanguini nobilitatem infarciunt, agere videntur, atque alii simplicioris ingenii homines, qui cum acupunguntur dolorem in acu quærunt, altitudinem monti inesse existimant, doctrinam in cerebelli latebrishabitare credunt: helleboro purgandi utiq;, ne relationum nomina, & mentis comparationes præcisionesque, ac moralium rerum schemata ipsi materiæ subiectæ inhærere amplius somnient. Quod si fecerint, dubium mihi nullum relinquitur, quin etiam, quæ de antiquitate & nobilitatis possessione vane cogitant, non sine veritatis emolumento denique sint animaduersuri. Nam vt illa eminentia & prærogatiuus ordo non est in sanguine; ita etiam antiquitas vix efficiet, vt is autfluat generosior, limpidiorque, aut nobilitatis fiat plenior. Quidquid hac de re scribitur, dicitur, pronunciat, extra sanguinis circulum est, & tanquam mera variarum præcisionum, cogitationum & aduentitiorum comparatio erit consideranda, quæ non in rem ipsam maxime cadunt, sed ab animo legislatoris, aut hominum diuersa adiuncta huius, vel illius speciei inter se contententium facto rei extrinsecus sæpe sæpius adtribuuntur. Quod iis forte satisfaciet, qui in Logicorum scholis non nihil de relationibus percepere olim, aut cri-

ticam artem ingeniosissimi Clerici de suo non expulere museo.

§. XXXVIII.

Istud vero, quod de splendore nobilitatis, non nobilitate per impares & abiectas nuptias evanescente in primis proponitur, magis a ratione videtur alienum, quam sunt priora. Quod exemplis ostendemus primum; rati, tum maxime distinctionum vel vtilitatem, vel inanitatem sensibus subiici, cum applicantur, & ad rerum actus accommodantur. Quare statuas, virum vel feminam stirpe nobilem virgis cædi, aut fastibus male mulctari: quid dices sodes? Tolliturne nobilitatis splendor? Ita est inquis: auferturne nobilitas? Non, regeres: quia naturale extingui non potest. Quamobrem lurida, licet, tua per vicos ambulet matrona, & virgis probe despoliatum ostendat dorsum, crimine, licet, se conspurcauerit turpiter, carnificis licetorumque bacillos senserit ista, atq; ab omnibus honestis hominibus remota, extorris, & contempta vagetur; tibi tamen, qui naturalem nobilitatem mente comprimis, & hanc constanter imaginem deperis, nobilis apparebit hæc mulier, ac genere insignis; liberique, quos partu fundit, non minus erunt nobiles & generoso sanguine creti, atque si virgæ in matris tergo non fuissent mortuæ istaque nec pollucta ferulis, nec verberata a publico seruo loris. Sed ohe! iam fat est. Linquimus iis, qui sic arguantur, tam nobilem Glycerium, quam venerentur: ferat, non repugnamus, Lucina parturienti opem: tute propinquæ partui ac doloribus acriter agitatae fideliter adsistas, ne conceptum in nobili vtero coagulum pereat, & lepidissimi emoriantur pulli, bene, tua opinione, sati, bene, tuo iudicio, nati: nos subsistimus, nondum certi, sintne tollendi hi catuli, & in classe ciuium primaria locan-

locandi? Homo, SANCHI, hominem parit, vt anser anferem gignit: at mulier omni splendore nobilitatis nudata non parit nobilem; quia nobilitas in splendore consistit; quem si tollas, mulier illa erit quidem, sed non amplius nobilis; citiusque Valerio Maximo fidem habebimus, e-quæ partu leporem editum narranti, quam tibi, qui omni fama, honore, splendore vacuefactæ nobilitatem nihilominus nobilemque fœtum tribuis.

§. XXXIX.

Sed quid prodest hæc philosophia, atque ementita & spuria distinctio, si dediscenda sit iterum in foro, in curia, ac rerum usu? & quid tandem emolumenti perferentur mulieres ex umbratili & inepto hoc remedio, si nobiles appellentur, & fructu omni ac splendore nobilitatis interea priuentur ridicule. Sed ignoscendum tamen eius generis auctoribus iudicarem, si, quæ constituunt fundamenta, quæue sectati sunt principia, omni loco & tempore retinerent, nec variis repugnantibus in scriptis suis locum relinquerent. Ipsi enim fatentur, Viros Principes atque nobiles, quamuis & in eorum sanguine *σωματικῶς* habitet nobilitas, non generare sibi similes, quando abiectæ feminæ affectionem coniugalem mancipant; sed hoc tamen omnino fieri, si femina sordida matrimonio succumbat, & cum despecto homine liberis operam dare occipiat; cum interea idem pro viro argumentum militet, isque naturalem (quæ illorum est opinio) nobilitatem ex utero secum ferat, adeoque, vsque dum regnum obtinebit Iuppiter, seruare illam ac retinere itidem debeat. Quod quare non simili statuatur ratione, diuinando vix adsequetur acutissimus vates, nec ipse forsitan maximus Apollo.

§. XL.

Ego vero haud difficulter intelligo, quid in errore eos confirmauerit, atque haud paullo reddiderit obstinatiores. Viderunt enim in Germania quoque maternum non penitus negligi genus: quamlibet alieno loco, nec admodum distincte, Poetarum veterum testimonia ad causam suam probandam excitauerint, & Seruatoris nostri matrem huic negotio expediendo sine necessitate immiscuerint. De quo ut nonnulla in medium adferamus, non erit a scopo nostro alienum.

§. XLI.

Atque verum est, Germanos non prorsus in censenda nobilitate maternam originem posthabuisse. Erat id vtique rationibus eorum congruens, qui pristinae disciplinae memores, nobiles inter & plebeios nulla nuptiarum commercia permiserunt: seuerè semper cauentes, vt ne viliores supra fortunam animum gererent, illustres quærendo affinitates; aut meliores ad inferiora subsellia descendentes in contemptum adducerentur. Quo pacto ne fucus suis legibus fieret, sed omni modo incorrupta profapia perseveraret, fecerunt constanter, vt maternos auos proauosque in æstimanda nobilitate numerarent, partim, vt ab omni latere splendida ostenderent stemmata sua, partim, vt veteris ordinis diligentissimos ac seuerissimos sese custodes ostentarent. Exinde vero nemo concludet sapienter, igitur matrem nobilitare solum, quia in genere probando etiam materni natales respici consueuissent. Qui enim sic subducit rationes, is sane admodum ignorat, propterea maiores nostros nobiles requisuisse matres earumque habuisse in extollendo genere rationem, ne in excelso ætatem agentes sensim a consti-

constituta in legibus disciplina recederent, vinculis plebeiarum nuptiarum constricti; non autem vt matris, fortunatior conditio etiam maritis aliquid luminis afferret, aut sola hæc potis esset, dare natis clariorem ortum, etiamsi inaudita leuitate & imprudentia in hominis vilioris lectum sese præcipitasset. Cuius rei causam genuinam obseruent velim contra nitentes, ne quod *εὐταξίας* causa inualuit, in abusum vertant, & de matris generosa stirpe tam mirificos effectus edente otiose disputent.

§. XLII.

Quamprimum etenim animus ab hoc maiorum nostrorum proposito auertitur, & ad confusa Iureconsultorum volumina ruitur, tum etiam varia vndique dicteria, seu brocardica eaque inepta audiuntur, inque primis: in coniuncto contineri simile; adeoque simile, hoc est, nobilitatis stirpem a matre, saltem pro dimidio, prouenire; cum tamen non sit inferendum hoc modo. Etsi namque nemo diffitetur, matrem requiri nobilitate florentem, quæ sit vero illustri honestæque profapiæ elocanda in matrimonium; non inde tamen confit, vt vel tantillum nobilitatis adportet in domum mariti, aut in liberos spargat sola, nisi & maritus nominare ac ciere auos proauosque nobilissimos queat: vnde dimidia, quæ a matre proficiscatur, nobilitas penitus concidit. Cui addendum forte, dimidiam nobilitatem non magis videri nobilitatem, atque dimidium consensum, pactum, vel contractum. Sed haud temere negatum est, matrem semissem nobilitatis efficere.

§. XLIII.

Vnde cum materni stemmatis maiores obseruamus iactari, ad splendorem nobilitatis ac commendationem
virtu-

virtutis, disciplinæ atque ordinis id pertinere putandum est: cum e contrario abiectæ conditionis mater, auia, pro-
 auia, atauia, maiorum inconcinnum prodat affectum, si-
 mulque ostendat, quam nihil hi pensi habuerint, leges
 veteris disciplinæ migrare, & intemperantiæ stimulis a-
 cti degenerauerint fere a primo ordine atque ortu, su-
 mendo in vxores ancillas, aut seruili conditioni proxi-
 mas, quarum ex commercio & affinitate maculosa se-
 cundum hominum opinionem & legum arbitrium, pro-
 cedens inde effecta sit posteritas. Quæ sola mihi sincera
 esse videtur caussa, quare auctores præstantissimi in præ-
 dicando genere materno operam insumserint, vel insum-
 mere saltem debuissent. Ceteras enim in secundariis ha-
 bendas, aut in primaria latere, haud temere aliquis forte
 dixerit. Est enim utique prægloriosum, Regibus editum
 esse, vel etiam a latere materno solo regiæ familiæ inferi,
 quæ sane omnium est nobilissima. Ecquis enim est
 paullo prudentior, qui non coniiciat, in præstantissimis
 & fortissimis viris a tot ætatibus ac sæculis eius inueniri
 maiores, quibus iam olim illa contigerit felicitas, vt Re-
 gis appellarentur generi, aut familias eorum, qui regii
 generi, filii nepotesque fuerunt, affinitate complecte-
 rentur. Quæ ratio sine dubio fecit, vt Albericus Mona-
 chus Godefridum Bullionium, Hierosolymitanum Re-
 gem, antea Lotharingæ Ducem, a Caroli M. stemmate
 per feminas genus ducentem inprimis laudaret, ac Lam-
 bertus Ardensis primos Guinenses Comites eidem regio
 generi insertos magnifice prædicaret: vt alios fileam,
 quorum copiosum indicem contexuit Andreas Quer-
 cetanus. Vir doctissimus, in clari operis præfatione,
 quod *Historiam Genealogicam Domus Drocentis* appellauit.

§. XLIV.

§. XLIV.

Simili ratione Germanicarum rerum Scriptores id in primis operam dederunt, vt, qui, vel a sola matre, magni Witkindi, aut etiam Ottonum genus attigissent, veluti meliori nota distinctos posteritati commendarent; quemadmodum vicissim eos etiam non parum extulere, de quorum genere præstantissimi Principes vxores sibi frequenter deligere consueuerunt. Ipse Carolus IV. quum Fridericum V. Burggrauium Noribergensem Principum numero solenni ratione adscriberet, non sine laudis præfatione meminit, iam pridem & a longis temporum interuallis illustrissimos Duces & Principes affinitate sese cum Burggrauis deuinxisse: documento certo, hanc domum in longa laudis possessione fuisse, inque ea virtutem pudorem, ac disciplinam tam multis ætatibus regnasse, vt in tenebris delitesceret nunquam.

§. XLV.

At prorsus se gereret insulse, qui, quamuis nobilis femina nuberet pistori, stabulario, cauponi, adfirmare sustineret, liberos eius nihilominus nobilitatis instrumenta, notas atque insignia tueri merito posse. Erroris namque fontem supra ostendimus; ac rationes ad defendendas has nœnias conquisitas, ita, credo, discicimus, ut nemo tueri hoc pacto causam suam in posterum sit ausurus. Nunc usum rerum eius generis Doctoribus opponimus; eosque publice prouocamus, vt vel indicent exempla, quæ ductam a sola matre nobilitatem confirmant, & expectationi eruditorum satisfaciant, vel in obscuritate latere permittant indignos nobilitate pullos, vel, quod omnium consultissimum, recantent, ne tam insolita & publicæ reprehensionis obnoxia doctrina acer-

K

buis

bis explodatur aliquando. Non enim iam in Gallorum Campania versamur, ubi ventrem tam inuidendum privilegium beavit olim; aut Louanii vitam viuimus, ubi septem familiis id prærogatiuæ datum prodidit in LOVANO suo Lipsius, ut cuicumque homini id genus filiæ nupserint, is statim eiusdem cum vxore dignationis efficiatur: quamuis Christinæus Lipsianæ narrationi non nihil dubii *in iuris prudentia heroica* obuertat. In aliis vero teutoniarum terris ac prouinciis eiusmodi priuas leges non cognoscimus; sed usum, consuetudinem, ac summorum tribunalium auctoritatem sequimur, quæ abiectis nuptiis amitti nobilitatem vnanimibus suffragiis pronuntiant. Ne dicas, Doctores ac Romanas leges animum semper intendere atque hinc eius generis decisiones permanere. Statim enim reponimus, Germanos, vtut diversis rationibus innixos, masculino sexui primas detulisse; & vxori arctiori, quam in Latio, nexu deuinctæ plane mariti nomen indidisse; quod non esse a Quiritibus factitatum supra in transitu indicauimus. Deinde nondum probarunt nobis repugnantes, quod confirmari ante omnia debuit, nempe, diuersum vnquam morem in Germania obtinuisse. Penitus enim inane est, perorare & debachari in pragmaticos, tanquam patriarum legum infcios; cum interea neque lex, neque consuetudo contraria, quæ ventri faueat nobilitanti, in perorantium scriptis vllo loco appareat. Ac præteriri denique non debet, ipsosmet, qui sic pragmaticos insectantur, corradere omnia, & leges Romanas hinc atque illinc coactas & confarcinatas parum feliciter applicare; ita vt vel similis culpa redarguat conquerentes, vel maior in eos incumbat, qui accusant, quam qui se defendunt.

§. XLVI.

§. XLVI.

Sed nos vero vetera patrum instituta & noua tam diu subsistere iudicamus; donec contrarium euidentioribus argumentis atque signis ostentatur: secuti Mollerum (*) Carpzouium, (**) Noldenum, (***) Mylerum, (†) Knipschildium, (††) Cocceium, (†††) aliosque qui vtriusque fortunæ, puta, dignitatum & despectioris fortis socias etiam nobilis profapix mulieres agnoscunt, non plus iis iuris transcribentes, quam plebeiis feminis; videlicet, quum descendunt ad asinos, & eminentioris gradus subsellium cum infimo commutant. Ita enim ius prouinciale Saxonicum articul. 45. lib. I. *der Mann ist seines Weibs Vormund, ob er gleich ihr nicht ebenbürtig ist, und sie ist seine Genosin, und tritt in sein Recht, wann sie in sein Bett tritt.* Vnde prorsus decisioni MXVIII. Cent. XI. illustris *Lynckeri* subscribimus, existimantis, ita ignobili Viro nuptiam e paterna familia excedere, nihil vt huic cum cognatis agnatisque amplius commercii intercedat, neque his cum illa eiusque marito atque liberis: vt auctorum aliorum præstantissima testimonia breuitati studentes omittam. Nec dubium, qui feminæ, quando nuptias ineunt, e patris domo familiaque exeant, ac nobilis præcipue veluti alienæ stirpi, insertæ censeantur: olim a paterna hæreditate exclusæ, si denupsissent. *Clare Specul. Sueu. c. 293. Ist*

K 2

daß

(*) in Semestribus l. II. c. 8.

(**) part. III. const. 37. def. 1. 2.

(***) de Nobilitate cap. XXII n. 166.

(†) in Gamologia cap. V. sect. 2. p. III.

(††) de Nobil. sagata & togata l. I. cap. XIII. n. 155. seq.

(†††) Iurisprud. publ. cap. XXVIII. §. ult.

daß eine von zwei Töchtern nimt ein Mann, der ihr genosß
 ist, und hat ihn ihr Vater gut gelassen, das an Erd Reich
 liegt, die andere nimt ein, der nicht ihr genosß ist, das soll
 die Tochter einig und allein haben, die ihr genosß genom-
 men hat. Est hæc dispositio veteri Allemanorum legi
 admodum similis atque haud dubie inde decerpta. Res
 immobiles a censu liberæ soli nobiles ingenuique habe-
 bant & accipiebant; res mobiles vero in omnium facul-
 tatibus esse poterant, siue nobilitate eminent, siue mi-
 nus. Vnde clarum, cur excluderentur filiaæ suæ sortis ob-
 litæ ab immobilium rerum successione. Vnum addimus,
 immo bina: primo non patrocinari aduersariis. quod in
 dicto iure provinciali Saxonico sequitur: Nach des
 Mannes Todt ist sie ledig von allen seinen Rechten und
 Ehren, denn sie behält wieder ihren Stand und Recht,
 das sie angebohren war, ehe sie dem Mann nahm. Hoc
 enim potius de femina ignobili exponendum in pristi-
 nam conditionem recidente; non autem de dignitate a-
 missa & semel extincta recuperanda: quanquam excel-
 lentissimus Ludolphus in tractatu de *Iure feminarum illu-
 strium* iam dudum bene animaduertit, nec prius, nec po-
 steriori Germaniæ moribus, respectu dignitatum, obser-
 uari; atque de Werigeldo Saxonum sermonem esse in pri-
 mis. Alterum, quod cum maxime perpendendum cen-
 seo, illud est: inauditum esse, feminas, etiam illustrissimi
 ortus, quæ ita denupserunt, vnquam & vsquam adeo
 omnem rationem eiurasse, vt existimarent, se, quanquam
 pistori & infimi gradus homini sociatas, Comites & Prin-
 cipes generare, genuisseque (Hochgebohrene, Durch-
 lauchtige Kinder.) Potius memoria tenemus & experi-
 mento scimus, non id eas sibi arrogare, sed admodum age-
 re

re contentas, si suo relinquuntur affectui. Ut illustres sua censeatur soboles, nec sperant, nec petunt, nec ipsæmet secundum patria instituta fieri posse credunt. Quod si quis eas iuris sui dicat ignaras, ei auctor essem suaforque, ut peculiarem hanc in rem tractatum, & patrio quidem sermone, ederet, præfixaque ad has feminas eleganti dedicatione, sua iura in memoriam reuocaret: quo facto, si non præmium sat magnum & cupiditati suæ congruum venabatur; erit certe hoc monumentum laudis nunquam non ad posteritatem commendandum, vespillonum, pistorum ac sellulariorum filiis honorum titulos procurasse, eosque in classem speciosarum personarum, communi licet suffragio eiectionis, restituisse: obstructo ceteris ore, qui non nisi vulgaribus doctrinis atque opinionibus delectantur, simulatque illustribus viris insigni beneficio præstito, ut, quos tanquam viles neglexere alioquin, nunc gentiles, cognatos, propinquos habeant accipiantque.

§. XLVII.

Nos, donec id fiat, quasi e specula prospectantes, nihilominus confutando pergemus, in primis quum & nothis spuriisque feminarum illustrium nobilitatem fidenter tribui videamus. Quod si eo loco viueremus, vbi nulla inter legitimos & spurios differentia est, Ægyptiorumque ac Turcarum mores in usum apud nos irrepsissent; tum quidem maior honos spuriis foret tribuendus, quam tribuimus hætenus. At non solum in Germania docemus, vbi nemo, qui sit extra legitimum matrimonium natus, civilem dignationem, aut æstimationem consequitur; verum etiam Christianos inter degimus, vbi impolutum ius matrimonii requiritur, proque scorto habetur, quæcunque honestum vxoris nomen tueri non potest.

Soli Germanorum Francorumque Reges hic aliquid præcipui tenent, qui, vt olim ob nobilitatem pluribus nuptis, Tacito teste, ita etiam nunc ob nobilitatem pluribus sæpe amicis ambiuntur: estque haud difficile ad diuinandum, quare magnorum Principum ac Regum liberi naturales, atque ab iis agniti, nunquam sint ignobiles. Nam cum illi primus & originarius nobilitaris fons sint, eorumque nutus atque vox ex nihilo aliquid e vestigio efficere possit; quis aufert eorum nunc liberis scribere dicam, & nobilitatis insignia penitus detrahere nothis? quanquam forte ratio, & sacra philosophia habeat, quod cupiditati effreni & lasciuientis sæculi moribus (*) obiecter.

(*) Quamdiu enim ob nobilitatem ambiuntur Principes ab iisque impudicitiae sperantur præmia, nec liberis inuerecundo coitu genitis deest nobilitatis insigne; vix sane sperandum, vt luxuriæ efferuescentis in aula æstius certis finibus coerceatur; semperque mihi memorabile visum est, quod Paulus Jovius in *elogio Galeacii Sfortiae* p. 243. litteris prodidit: *His artibus quum boni splendidissimi- que Principis nomen tueretur premebant eius famam intemperantes, vageque libidines. Nam ea tum erat ex multo ocio luxuriantis seculi conditio, in ipsis præcipue nobilioris matronis, vt totum pudicitie decus ab humanitate aula alienum prorsus & subagreste putaretur, ideoque princeps ad licentiam libidinis proclinatus, & iuuentæ vigore venustateque oris supra omnes spectatu dignissimus, procacibus fœminarum oculis & desideriis cupidissime deseruaret. Erat enim tum vulgatum inter feminas, nullam ex principis concubitu fieri impudicam, earumque maritos, qui ineptis hirci videri possent, ita excellere aureis cornibus, vt dignitate cunctos anteirent. Quæ cum legisset Petrus*

trus

Etet. Vnde iterum falluntur, qui non nihil illustre regio latere in sanguine sibi persuadent: a quo errore nonnulli etiam Gallorum sese expedire nequeunt, qui ceteroquin omnem nobilitatem ab hominum opinione, legum arbitrio; ac more ciuitatis prudenter suspendunt. Ceterorum vero, qui simile cum auctoritate non regnant, tanta vt non est potestas atque primitiua nobilitas; ita etiam eorum liberis naturalibus talis honoris apex tribui nequit, Gallorum prouerbium est: Regem semper generare Principem; ceteros, quibus honesti coniugii nomen deest, homines viles: nisi forte vel lex antecedens, vel consuetudo, vel legitimatio subsequens reliquorum hominum nobilium foetibus auxilio veniat. Et scimus, quid in Gallia nuperrime disputatum fuerit, atque etiam nunc occasione Principum legitimatorum generatim hac de re disceptetur.

§. XLVIII.

Quæ lis ne cui prorsus peregrina & a ratione absona videatur, is cogitet, non esse iniquum, maiori eos honore affici, qui secundum patriæ leges, atque ex ordinata

trus Bælius in *Lexico Crit. art. LAMPONIANO* non tantum valde indoluit, sed, vti vides, sequentia addidit: *Voilà sans doute le souverain degré de la corruption; car si quelque chose empêche, que la chasteté ne soit banie du monde, c'est que l'on atache à l'égard de femmes vne idée de deshonneur au vice oppose. C'est la principale barriere dont la prouidence de Dieu s'est seruie, pour arrêter un peu les progrès de l'impureté, & les empêcher d'inonder tout le genre humain, à la maniere des eaux du deluge, qui n'épargnerent que tres-peu de gens.*

ta affectione sunt geniti, quam quos vel stuprum, vel inhonesta consuetudo, quæ nominari non potest, in lucem propulit. Etsi enim nobilitatis filium ad posteros producit, & de avo in patrem, de hoc in filium filiamue, & sic porro protenditur; est tamen cognitum, fieri id semper debere interueniente sanctioris matrimonii sœdere. Quare iterato monendum existimo, nec summorum etiam principum liberos naturales a matre rubentes nobiles esse; sed dum demum, quum agnoscuntur, & publice e regio sanguine utcunque descendentes declarantur, regni, seu regionis more pro nobilibus haberi. Quod si igitur dissentientes feminas terræ marique potentes simili auctoritate, atque Principes mares pollere statuerent, forte tolerabilis eorum opinio foret; inprimis, si ita circumscriberent illam, ut nos adsertum de Regum magnorumque principum nothis circumscripsimus: at cum feminis potestate summa non præditis, ut illustri honestaque origine, tam insolitam licentiam largiuntur, ut, siue vagis libidinibus indulgeant, siue coniugali affectu ament, generentque, nihilominus ex se natis decus nobilitatis largiantur, intolerabiliter sane falsi sunt. Mera enim repugnantia est: instituta ciuitatis, omniaque etiam diplomata, quibus talis prærogatiua indulgetur, volunt, ut hæc liberis ex iusto matrimonio susceptis solum competat; & tamen femina nobilis, cum propagine sua nobilitatis tesseram communice; ut ea contra patriæ morem, ac legum statuta ex vago conceptu utcunque liberos enixa est suos. Noli confugas ad naturalem nobilitatem tertio: ne necessitas imponatur nobis, tertium te dandi depexum, tuque sine nostra culpabilis tandem madefias. Repugnant enim tibi,

tibi, quocunque oculos conuertas, omnia. Non est apud nos ius Amazonicum receptum, neque etiam intra patriæ nostræ fines Amazonum habitat progenies; quæ tam splendido ornata sit priuilegio, vt, ex quocunque factu vterum gerant, Amozonem eiiciant armis idoneam, & bellicis laboribus parem. Germani veteres, vtut gentiliū superstitioni adhuc dediti, matrimoniis inprimis fauebant: quod supra Taciti testimonio confirmauimus. Et cum vero, cum Christo nomen darent, in hac disciplina multo sunt facti confirmationes: cui cum accederent Canones, & Pontificum decreta summo spurios odio prosequētia, patriisque legibus tandem coniungerentur; ita sane iis via ad laudem & decus est præclusa, vt, nisi peculiari priuilegio impedimentum tollatur, etiam prærogatiuo ordine æternum sint carituri; maxime, quando femina natalibus splendida abiecto sese homini mala sua cupiditate miscet. Prorsus enim incongruum foret, adseuerare, vtcunque genitos matris illustris, simulatque conceptu plebeio ortos nobilitatis munere decorari; cum ostensum antea, sobolem tam imparibus nuptiis susceptam in vilibus vltimique subsellii iri locatum personis. Quicunque hic paullo pertinacius obloquuntur, ii officiosissime a nobis rogantur, vt, si de doctrina sua certi, exempla in medium ferant, ne imaginaria habeantur omnia, quæ proferunt, ac perituræ chartæ illinunt. Saltem magnam opinioni nostræ verisimilitudinem conciliant feudalina instituta, quæ ab omni successione nothos spuriosque remouent: vt dignitates omittam & regni præcipua munera, a quibus tam vagæ gallinæ filii certissime arcentur.

L

§. XLXI.

§. XLIX.

Quamobrem plane persuasum habeo, etiam in feudo feminino, hæreditarioque id genus spurios succedere non posse; cum in omnium inuestiturarum formulis nunquam non præponatur atque indicetur, successuros duntaxat, qui secundum patriæ honestos mores sint geniti, ceteros flocci fieri, & a tam nobili societate merito depelli. Quis autem dubitet, adhærere huius modi liberis non nihil maculæ, quæ regnantium auctoritate prius auerruncanda & delenda, donec ad ciuilia emolumenta aditus iis denuo patefiat. Cui argumento vix obest, non videri puniendos, qui nihil commeruere, liberos. Quis enim punit? Quis eis adimit tantillum? Quæritur, num aliquid acceperint a matre propudiose viuente: utpote cui a primis gentilitiæ nobilitatis litteris, aut, si sit indigenitalis ortus, aliud nihil permissum censei debet, quam ut more nobilium & secundum legem in ciuitate stabilitam generis sui propagationi operam det. At hic vero non est eminentium viraginum mos honestus, aut ciuitatis nostræ iusta consuetudo; se ut substernant veredariis, aut in tabernas seruorum sese insinuent leues, aut per varia regna prouinciasque ambulantes, veluti Sabiorum Regina, subolem anhelent: potius præcipuum illarum decus videtur, mitigatam secundam pudorem sectari vitæ rationem ac malle nubere quam scortari, malle se continere, quam naturæ luxurianti frena laxare. Vnde factum haud dubie, ut, illustrissimarum, licet, feminarum, spurii in monasteriis recondiderentur, ne tam insolitæ rei memoria sæpius & omni loco refricaretur. Minimum Rotrudis, Carolo M. natæ filium naturalem Ludouicum in monasterium S. Dionysii detrusum
An.

Annales Bertiniani testantur. Addunt alii, inter Sueuos Gothosque vix licuisse nothis inter honestos versari. Ioannem Magnum *in histor. septentrionali* hoc prodentem nominarem, nisi suspectæ fidei testis in aliis foret. Id interea apud Saluianum de *Gubernat. Dei lib. VII. n. 239.* occurrit, Gothorum gentem esse *pu dicam*, Saxones *castitate mirandos*. Quare non absimile veri, quod adstruit Magnus. Quid autem imperatoriis codicillis fieri queat, factumque forte sit aliquando, nunc non disquiritur. Tantum in transcurso obseruamus, valde illos decipi, qui etiam nobilium musculorem liberos nulla matrimonii lege procreatos hodiernum in Gallia existimari nobiles tradunt. Aliud docet supra laudatus Ioannes Bacquetius, itemque Parisiensis Senatus Aduocatus Franciscus de *Maisons (des Maisons)* libro, quem præscripsit: *des ayde tailles, gabelles cap. XIII. p. 451.* idque absque regis litteris solenni-que legitimationis carmine fieri posse perspicue negant. Ac ne quis Germanos nostros nihil pensi habuisse existimet, sintne Viri feminæq; illustres naturalium liberorum in numero, aut etiam ab iis orti, de secundis Maximiliani I. nuptiis aliquid obseruabo, forte non inutile, nec scopo nostro difforme. Est enim cognitum, post Mariæ Burgundionum Principis excessum, præreptamq; a Carolo Franco Annam Britannicam, Imperatorem in matrimonium sibi delegisse Blancam Mariam Sfortis oriundam, quorum stirps non solum erat nouis admodum coloribus tincta atq; alio proxima; verum etiam impura genitura paullulum deformis. Quare euenit, vt vehementer hoc Electoribus connubium displiceret, historiarumque actoribus ansam daret, reprehendendi Maximiliani præceps consilium, atque auri argentique cupiditatem prope immodi-

cam. Præter ea, quæ e Guicciardino, Belcario, Dattio, peti possunt, Petri Bælii (*) ea de re, posteaquam de præcepta Imperatori Britanniaë minoris Principe verba fecit, iudicium audiamus: *On se consula du coré de l'Empereur. Ce fut à la verité vne MESALLIANCE, car Maximilien se maria avec Blanche Marie Sforze dont le sang'n etoit point encore épuré de la souillure d'origin' vñ qu'elle étoit petite fille du un bazard & d'une batarde, mais elle aporta beaucoup d'argent dont son époux se fit un tres-grand plaisir.*

§. L.

Quam vellem vero, vt, quum de materna disceptatur nobilitate, Christi mater non esset ab Hæpingio aliisque in exemplum producta, vtpote cuius stemma in Christi genealogia consignanda non solum non sit omissum; sed tanquam nominatissimum ab omni latere expositum ductumque. Quid enim vtilitatis afferet hoc exemplum contradicentium causæ, ad probandum, in Germania nobilitare ventrem? tametsi Christus, interueniente Maria, præclarissima nobilitatis ornamenta accepisset. Saltem hoc est conuertere cuncta, vt indigestus & rudis tandem acerius fiat. Possẽ enim leui demonstrare opera, neque Matthæum, neque Lucam epochas maternæ generationis retulisse, sed Iosephi patris: estque hac de re copiosa inter Theologos disceptatio, quare id factum, quum Christus non esset Iosephi filius proprie, sed Mariæ. Deinde, etsi verum foret, (cum tamen sit perspicue falsum) Euangelistas recensuisse solum maternum Seruatoris genus, vtpote patrem non habentis; quid prodesset,

(*) Reponse aux questions d'un prouincial. Tom. III. p. 611.

deffet, quæso, hoc argumentum de matris facultate nobilitandi differentibus, vbi est pater, isque certus? Postremo non puto quemquam tam futurum sui oblitum, vt nobilitatis Iudaicæ gradus ad Romani Germanicique generis præstantiam sit exacturus. Ipse Matthæus omnes Israelitas Christi fratres appellat: nec tam abiectæ conditionis erat quisquam, qui non contingeret propinquitate Iosephum & Christi matrem Mariam. Quocirca nonnulli animum induxerunt, Israelitas omnium videri nobilissimos; vt pote quibus sua fuissent stemmata admodum nota, tribus, patrimonia exacte descripta; quique haberent simul maiores omnium excellentissimos. At ego vero existimo, perperam plane Iudæos inter stirpe nobiles recenseri, vbi omnes pari nobilitate censentur. Sicuti enim rectum non est, nisi, vbi aliquid declinet a recto degeneretque in curuum; ita nobile non intelligitur, vbi nihil ignobile. Quod eam potissimum ob causam in medium fero, vt appareat, quam sit inane vocare nobilitatem Iudaicam in auxilium ad malam causam ac thesin omni tigno fulciendam, nempe vt mater apud Germanos suis impertire nobilitatis decora credatur; quia Christus a Maria genus traxisset suum. Perbelle! Possẽ, si vellem, paullo speciosius cum iis argumentum communicare, nisi timerem, eos magis iri redditum obstinatos, simulatque turgidos. Sed proferam tamen. Est quippe cognitum, superesse in litteris Sacris exempla genealogiarum, quorum ordo ex mulieribus texebatur. Extat, vt vnum suppeditem, stemma Ioabi de matre, fratrumque Ioabi. *Sorores*, ita legimus i. Paralip. cap. II. v. 16. filiorum *Isai*, qui Davidi pater erat, *Tseruia & Abigail*, filia autem *Tseruix Abisai*, *Ioab & Hasael* fratres, *Abigail* vero peperit *A-*

masum. Quem locum, sic rescuissent, hem! quam isti fuissent exultaturi, opinioni suæ tam firmum inde præsidium circumponi. Verum tamen in auream dico sic exultantibus, nihil ab hoc exemplo roboris accerere sapientiores. Hebræi quippe omni gentilitio & hæreditario nomine destituebantur; adeoque frustra sunt, qui nomen voluisse eos illustrius venari a matre opinantur. Rectius sentiunt, qui eam ob causam feminas aliquando in genealogiarum tabulis esse memoratas coniiciunt: quod nemini licebat, ex præcepto DEI, transferre possessionem & dominium fundi sui in hominem, alterius gentis & tribus; immo etiam virgines, quæ fratres non habebant, adeoque ἐπίκληροι erant, omnino debebant nubere Viro paternæ suæ gentis. Ad quod accedunt frequentes Iudæorum δοξολογίαι gloriantium in numero filiorum filiarumque: Adferunt enim laudem liberi parentibus: quod huic loco inprimis conuenit, quando Efras, qui forte παλαιπομένων est auctor, Isai gentem tam copiosa recensione profequitur; non, vt Ioab reddatur speciosior ac nobilior; sed vt Isai Dauidis pater ob tam numerosam prolem fiat nominatior. Cui rei intelligendæ inseruit Iesaiæ cap. LVI. 5. Ex quo liquet, veriti admodum consonare, quod obseruat Ioannes Seldenus *de Successionibus ad leges Hebræorum* cap. III. Iureconsultus *Hebræorum mores, siue sacras de successione ac natiuitate leges interdum aut oscitanter nimis, aut nimis inscienter tangere.*

S. LI.

Atque hætenus generatim examinauimus, quæ ad quæstionem de ventre nobilitante pertinent, ostendendo, amitti a nobili femina primitiuam dignationem, si difsonos iungat nexus. Sed quid est vero hoc? An Regis
filia

filia conditionem suam imminuit, si Principi? Princeps femina si Comiti? Comes si nubat Baroni? aut denique Equiti? Ad quod distincte respondendum: vtut breuius, ducti testimonio Adami Bremensis, quod excitauimus supra.

§. LII.

Nobilis, statuebant Saxones, nobili iungatur, libera libero. Qui cum essent gemini in Germania ordinis prærogatiui; ideoque vsu venit, vt, quæ de primo ordine non denubebant, natiuam dignitatem ac præcellentiam sine controuersia retinerent. Etsi enim magnopere differre videtur Regium *δὲ γυναι* a Ducis, Marchionis a Principis nomine; atque hoc iterum a Comitis atque Baronis appellatione; tamen discrimen non tam in ordine, quam muneribus obseruatur: quippe ordinis respectu omnes in æquo stabant. Cui non repugnant, qui Principes præstantia vincere Comites aiunt. Semper enim animum induxi, Principes nihilominus referri debere ad Dominorum ordinem, neque eos magis videri Dominos, atque Comites. Explicatus id signabo, vt me intelligant. Omnis Princeps erat Dominus, non autem omnis Dominus Princeps. Qui hoc ornabatur elogio, vel Marchionis, vel Ducis munere eminebat conuestitus, adeoque præerat cum auctoritate pluribus. Quocirca noua appellationis causa in imperio quærenda maiori. Voces *Fürst*, *fürstehen* regimen paullo latius indicant. Cuius rei veritas inde potissimum confirmatur, quod Comes, Marchio effectus, vel Dux creatus, eo ipso erat Princeps, quando eminentior immunere atque imperio cumulabatur? quamuis Imperatoriis in litteris nihil esset de principali nomine ac dignitate dictum. Quibus hic dubio.

dubiolum subnascitur, illi cogitent, non tam nouum ordinem constituisse Principes, quam hoc nomen, propter imperii amplitudinem, cum altiori munere speciatim tributo coaluisse. Amplitudo imperii vero index potius est muneris augustioris, quam classis nouæ atque ordinis distincti. Cape simile. Qui apud nos a magnis Principibus ac Regibus in numerum administratorum status cooptantur, illi statim, ac sine peculiari designatione, aut singulari huius rei mentione, *excellentiæ* titulum consequuntur; ac nemo interea est, qui existimet, in superiorem nobilitatis Germanicæ classem eos transferri, qui tali elogio ornantur. Tota difficultas, quæ nos in ambiguo constituit, inde est, quod sæculo XII. quidam vocati sunt Principes, qui nec essent Duces, nec Marchiones, nec Burggrauii, nec Landgrauii principes. Sed hoc nouum est; pertinetque potius ad caput *πρωτοδουλος*, quam causam altioris ordinis. Hinc est, quod talis antecedit omnes Comites; etsi non mutat ordinem, sed est, manetque Dominus, ac forte Comes, quo nomine cluebat, antequam id nominis atque prærogatiuæ ei adiiiceretur. Ne vnquam titubes, respice, precor. Archiduces, & magnos Duces. Quid est Archidux? Estne hoc nouum officium, aut nouus ordo? Non credo. Archiprinceps vnus de primis principibus est; sicuti Archidux & Dux magnus de primis Ducibus sunt, aut inter Duces primi. Quamobrem primum nouitatis ac rei veteribus incognitæ argumentum inde putem deriuandum, quod nollent Ducum ac Marchionum filii comitum amplius elogio maectari, nec Imperatoribus nati ducum titulis viuere contenti. More sic semel probato, varii etiam Principes comites innotuerunt personalibus Principum beneficiis fru-

fruentes. Interea persuadeas, tibi, precor, non deesse nobis documenta rem omnem in clarissima luce constitutura, si propositum nobis foret, excurrere paullo longius.

§. LIII.

Iam enim affatim prorsus est ad probandum, quod cupimus. Manet Regis filia, itemque nobilissima, qua in manus Ducis, Principis, Comitis convenit. Non reperitur in veterum annalibus, status quaestionem iis esse motam unquam, quæ Comitum non detrectarunt thalamos. Nec dici sine invidia potest, eas nobilitatem commaculare suam, quæ de primo nobilitatis ordine non enubunt. Non est nunc, neque fuit unquam tantum inter Comitem, Marchionem & Ducem intervallum, quantum apud Romanos Senatorem inter & Equitem. Quare minime miror, retinere etiam nunc Principes feminas fastigii sui vocabula, etiamsi in Comitum torum adsumantur. Quod quum promovere, hoc est, solidissime variis argumentis & exemplis confirmaverit Vir summus G. M. Ludolphus de *Iuribus feminarum illustrium*, subersedemus adferre plura. Id adtingimus strictim, iniuriam facere eruditissimo Auctori, qui ita eius doctrinas ad causam suam accommodant, ac si is statueret, servare pristinas inscriptiones prælustrem mulierem; quamvis ea in casam plebeii hominis descenderet. Est hæc affirmatio ex vano ac *ψευδὲς γὰρ ὁσ*. Neque enim is splendorum nobilitatis relinquit feminæ ad priuatos diuertenti, utpote quæ ipsa sese albo illustrium eradit & in peregrinitatem quasi redigit, quum tam peregrino & insolenti amore occæcatur.

M

§. LIV.

§. LIV.

Aliud vero est, & ab anteeunte quæstione haud parum distans, sintne huic salua atque integra primæ dignitatis elogia, quæ cum equite connubiale fœdus in-
eat, atque e palatio in rus prætoriumque villæ descen-
dat? ac facile est iudicatu, imminui quodammodo cla-
ritatem. Quomodo enim cunque equitis personam
conditionemque circumspecies, non erit is sane cum vi-
ro illustri & antiquitus inter nobiles relato eiusdem or-
dinis. Atque hinc est, quod etiam Principes equestris
generis feminam in thalamum suscipientes de altioris
dignitatis gradu iis acquirendo solliciti fuerunt, ne quis
liberis e tali coniugio ortis imposterum molestus fieret,
negotiumque faceffens vel spem successionis dubiam
redderet, vel ab illa, pro temporum motu, plane deiice-
ret. Penitus enim dissimilia sunt, non prohiberi talia
coniugia, atque interdum sustineri, & *Cæsaris auctori-
tate* liberis primaria Principum iura firmari; & per se illa
atque hoc sine tibicine consistere. Exempla vti sunt
obuia; ita nunc, vbi aliud est propositum nobis, non
conquirimus: monentes de cetero, ne quis equestres
mulieres in ancillarum tabernas temere detrudat; ne-
ue inprimis Henrici illustris Marchionis Misniæ postre-
mam vxorem Maltitorum stirpe præclara genitam
manciipiis ac concubinis sine auctore, sine teste, sine lit-
teris adsociet. Errantes hoc loco non absque lumi-
ne dimittet W. E. Tenzelius in *supplementis historiæ Go-
thanæ*.

§. LV.

Nos colophonem nostro labori imponentes vlti-
mo quærimus, suæ ne fortunæ damnum faciant inferio-
ris

ris nobilitatis mulieres quando Doctori, aut alii viro honesto & munerum in dignitate constituto aut noua nobilitate donato, in matrimonium dantur? Quod si feminæ in aulis viuentes audiendæ forent, non est sane dubitandum, quin omni prece imploraturæ essent Iureconsultos, ne ad choreas venire suas permetterent id genus vxores: adeo illæ doctos, & qui non sunt exequetri tribu, fastidiunt. Sed non puto, victoriam iis cessuram, posteaquam imperii leges sanxerunt diuersum, & viri præstantissimi multis argumentis docuerunt, non omnes, qui de nobili radice non germinarunt, pertinere hodierno vsu ad vulgi facem; multo minus, quos munerum ornat decus, aut imperiales codicilli, ob bene merita & propriam virtutem, ad altiorem gradum prouexerunt. Quis autem mercatur, atque virtute sit præditus, non est singularium hominum decidere. Plenius hæc sunt ab Ludolpho, atque illustri Cocceio, quos iterato non sine honoris testificatione nominamus, alibi excussa. Nos enim manum de tabula subtrahimus, & quod tam breui scripto expedire pro dignitate, & rei vtilitate non potuimus, alii loco temporique referuamus.

PRAE.

PRAESES CANDIDATO

S. P. D.

*C*um ipsemet deligeres thema disputationis Academica, quam inauguralem solemus appellare; nec concoquere satis posses, tribui tam mirifica maternæ nobilitati a doctioribus porissimum Hispanis; nolui sane tuo deesse desiderio, ac, qua respondentibus negari nequit, optioni. Est enim nulla fere in toto iure materia, quæ collustrari luce non possit maiori, si industria iungatur ingenio, atque huic demum auxiliares manus porrigat iudicii acumen. Ac fecisti bene; adiutus a me librorum necessario apparatu. Non solum enim Hispanorum nœnias feliciter detexisti, verum etiam eorum auctorum, qui peregrina decreta patriis moribus minus apte accommodant, opinioniones ita denudasti, ut manibus palpari nunc queat error; sitque in propatulo, a ventre, seu muliere frustra nobilitatis expectari ornamenta, siue Romanas intueamur leges, siue patrias consuetudines circumspiciamus cum cura. Quamobrem nihil restat, quam ut Tibi ac Academia nostra discedenti ex animo gratuler; minime dubitans, Te indepturum Patronos, qui suo unamquamque rem modulo ac pede metiri apti sint; tametsi totus ventri exercitus contra te veniat, & veritatem depellere de statu suo conetur. Nec displicebit hic, credo, labor PATRI integerrimo, qui Te doctrina, ac litteris bene politum atque a nostris Musis cum emolumento reducem auide expectat. Cui ut salutem meo nomine dicas, eique, simul ac domum reuenis, meum in ipsum studium ac benevolentiam singularem significes, est quod rogo. Quod scuti me spero obtenturum; ita in memoria semper hærebit discipuli industrii eruditio, & ad rectiora contendentis laudabilis ardor. Halæ Mogdeburgicæ III. Kalendas Octobris MDCCCXVIII.

S

154045

AB 154045

X2407318

2x2 768 ra

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Farbkarte #13

B.I.G.

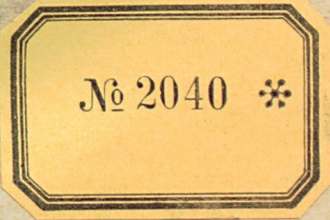
hann. Jacob. [Resp.]

OLAI HIERONYMI
VNDLINGII,
NSVLTII CELEBERRIMI,
ESTIO IVRIDICA,
AN

BILITET
ENTER?

VVLGO

Kunckel = Schleper =
und
iber = Adell.

TIO NOVISSIMA.
DEB. SVMTV HENDELIANO, 1734.

